

Pienten majoitusliikkeiden asema ja merkitys Suomen maakun- tien matkailussa

Timo Peräkääly

Aluetieteen Pro gradu –tutkielma
Toukokuu 2005
Yhdyskuntatieteiden laitos
Tampereen yliopisto

Tampereen yliopisto

Yhdyskuntatieteiden laitos

PERÄKÄÄLY, TIMO: Pienten majoitusliikkeiden asema ja merkitys Suomen maakuntien matkailussa

Pro gradu –tutkielma, 72 sivua, 3 liitesivua

Aluetiede

Toukokuu 2005

Suomen majoitusliiketoiminta on voimakkaasti keskittynyt suuriin vähintään kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeisiin. Yli 90 prosenttia kaikista maksullisen majoituksen yöpymisistä tapahtuu kyseisissä liikkeissä. Vaikka pienet alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeet eivät yöpymismäärillä mitattuna ratkaisevasti vaikutakaan matkailun merkitykseen koko valtakunnan tasolla, niin maakunnallisessa tarkastelussa niiden asema korostuu tietyillä alueilla.

Tämä tutkielma keskittyy tarkastelemaan pienten majoitusliikkeiden asemaa ja merkitystä Suomen eri maakuntien matkailussa. Pienet majoitusliikkeet on jaoteltu tilastollisen aineiston pohjalta ryhmiin niiden tarjoamien majoituspalveluiden mukaan. Eri-tyyppiset majoitusmuodot vastaavat osittain erilaisiin matkailukysyntöihin, ja tutkielman tarkoituksena onkin selvittää pienten majoitusliikkeiden rooli sekä alueellisesti, että koko valtakunnan tasolla.

Tutkielma hyödyntää Tilastokeskuksessa kerättyä pienten majoitusliikkeiden rekisteriä, jonka pohjalta liikkeet on jaoteltu sekä alueellisesti, että toimialaluokituksen perusteella. Käyttöastevertailuja varten tutkielmassa hyödynnetään pienimmän saatavissa olevan majoitusliikeryhmän tietoja. Kyseisten tietojen pohjalta ei saada aivan eksakteja tietoja pienten majoitusliikkeiden yöpymismääristä, tosin suuntaa-antavat tulokset antavat riittävän selkeän kuvan näiden liikkeiden merkityksestä majoituselinkeinojen kentässä.

Pienten liikkeiden keskuudessa majoitustyyppien jakaantuminen poikkeaa huomattavasti verrattaessa sitä suuriin majoitusliikkeisiin. Kapasiteetin ja kävijämäärien perusteella mitattuna ehdottomasti tärkeimmän pienten majoitusliikkeiden ryhmän muodostavat lomakylät, kun taas suurten liikkeiden keskuudessa hotelleilla on dominoiva asema. Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että pienten liikkeiden keskuudessa erityyppiset majoitusmuodot esiintyvät huomattavasti tasaisemmin kuin suurten majoitusliikkeiden ryhmässä.

Vaikka pienet majoitusliikkeet sijoittuvat Suomeen maantieteellisesti tasaisemmin kuin suuret liikkeet, on niidenkin sijainneissa havaittavissa tiettyä alueellista keskittymistä. Alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeiden asema korostuu maakunnissa, joiden matkailullinen vetovoima ei edesauta suurten matkailijavirtojen kohdistumista alueelle. Näissä maakunnissa pienillä majoitusliikkeillä on merkittävä asema osana paikallista matkailuelinkeinoa.

SISÄLLYS

1. Johdanto	1
2. Tutkimuksen tausta ja lähtökohdat.....	2
2.1 Tutkimuksen lähtökohdat.....	2
2.2 Tutkimuksen rakenne.....	2
2.3 Tutkimusmenetelmät	5
3. Käsitteiden määritelmät.....	6
3.1 Matkailu ja matkailija	6
3.2 Majoitusliikkeet.....	7
3.3 Majoitustoiminnan tunnusluvut.....	9
4. Matkailua synnyttävät tekijät	11
4.1 Matkailun työntö- ja vetovoimatekijät.....	11
4.2 Matkailu alueellisena ilmiönä	13
4.3 Matkailun vaikutuksia.....	14
4.4 Attraktiot	15
5. Majoitusmuodon valintaan vaikuttavat tekijät.....	16
5.1 Vapaa-ajan matkailu ja työmatkailu	16
5.2 Kotimaan matkailu ja ulkomailta tuleva matkailu.....	16
6. Majoituselinkeinojen rakenne Suomessa	19
6.1 Majoitustoiminnan asema elinkeinokentässä.....	19
6.2 Majoitus- ja ravitsemistoiminnan rakenne.....	20
6.3 Majoitusalan tarkempi rakenne	23
6.4 Suurten majoitusliikkeiden alueellinen jakaantuminen	25
7. Etelä-Suomen suuralueen pienet majoitusliikkeet	26
7.1 Uusimaa	26
7.2 Itä-Uusimaa	27
7.3 Varsinais-Suomi	28
7.4 Kanta-Häme	30
7.5 Päijät-Häme.....	31
7.6 Kymenlaakso.....	33
7.7 Etelä-Karjala.....	34
8. Länsi-Suomen suuralueen pienet majoitusliikkeet.....	36
8.1 Satakunta.....	36
8.2 Pirkanmaa.....	37
8.3 Keski-Suomi.....	38
8.4 Etelä-Pohjanmaa.....	40
8.5 Pohjanmaa	41

9. Itä-Suomen suuralueen pienet majoitusliikkeet	43
9.1 Etelä-Savo	43
9.2 Pohjois-Savo.....	44
9.3 Pohjois-Karjala.....	46
9.4 Kainuu.....	47
10. Pohjois-Suomen suuralueen pienet majoitusliikkeet.....	49
10.1 Keski-Pohjanmaa.....	49
10.2 Pohjois-Pohjanmaa	50
10.3 Lappi.....	52
11. Ahvenanmaan pienet majoitusliikkeet.....	53
12. Pienten majoitusliikkeiden jakaantuminen toimialatyypin mukaan.....	55
12.1 Pienet majoitusliikkeet toimialatyypeittäin.....	55
12.2 Pienten majoitusliikkeiden yöpymiset	56
13. Maakuntien matkailulliset vetovoimatekijät pienten majoitusliikkeiden näkökulmasta	58
13.1 Pieniä liikkeitä alle 50 prosenttia kokonaistarjonnasta.....	58
13.2 Pieniä liikkeitä 50–55 prosenttia kokonaistarjonnasta.....	61
13.3 Pieniä liikkeitä 55–60 prosenttia kokonaistarjonnasta.....	63
13.4 Pieniä liikkeitä yli 60 prosenttia kokonaistarjonnasta	66
14. Johtopäätökset	68
LÄHTEET	71
LIITTEET.....	73

1. Johdanto

Ihmisten vapaa-ajan mahdollisuuksien lisääntyessä matkailun merkitys on kasvanut. Entistä paremmat ja nopeammat liikenneyhteydet mahdollistavat yhä suuremman ihmisjoukon matkailun. Matkailun merkitys näkyy sekä maailmanlaajuisella että paikallisella tasolla. Matkailu on nykyään ilmiö, joka ulottuu kaikkialle maailmaan ja koskettaa suurta joukkoa eri lähtökohdista matkalle lähteviä ihmisiä. Ajan kuluessa matkalle lähdön motiivit ovat muuttuneet ja pirstaloituneet, niinpä matkailun kenttä on nykyisin hyvin hajanainen ja segmentoitunut.

Majoitusliikkeet muodostavat keskeiset puitteet matkailulle. Voidaan sanoa että ne kuuluvat matkailun ydintoimintoihin. Tämä tutkimus tarkastelee majoitusliikkeiden merkitystä Suomen matkailussa. Päähuomio kiinnittyy pieniin alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeisiin. Pinta-alaltaan varsin laajassa maassa erityyppisten majoitusmuotojen kysyntä vaihtelee alueittain. Näin ollen pienten majoitusliikkeiden tutkiminen antaa tietoa sekä koko valtakunnan tilanteesta, että alueellisesta (maakunnat) majoitusliiketoiminnasta.

Pienet majoitusliikkeet tarjoavat vaihtoehdon suurille vähintään kymmenen huoneen kapasiteetin liikkeille. Vaikka koko maan tasolla niiden merkitys majoitusvaihtoehtona jää vähäiseksi, on niiden tarkastelu perusteltua paikallisen matkailutoiminnan kannalta. Suomi ei ole matkailullisesti homogeenista aluetta, vaan eri maakuntien vetovoimatekijät eroavat toisistaan. Tämän perusteella myös erikokoisten ja tyyppisten majoitusliikkeiden kysyntä vaihtelee eri osissa maata.

Suomen asema maailman matkailua tarkasteltaessa on melko perifeerinen. Sijaintitekijät ja pieni väestömäärä vaikuttavat siihen, että maan matkailijavirrat jäävät suhteellisen pieniksi. Toisaalta puhdas luonnonympäristö ja turvalliset olot edesauttavat matkailun kehitystä. Pienten majoitusliikkeiden vahvuus onkin se että ne pystyvät tarjoamaan palveluja myös alueilla, joissa matkailijamäärät eivät mahdollista suurempien yksiköiden olemassaoloa.

2. Tutkimuksen tausta ja lähtökohdat

2.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Suurista vähintään kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeistä on olemassa kattavaa tilastollista tietoa ja niiden toiminnasta tiedetään varsin laajasti sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Tilastoinnin ulkopuolelle jääviä pieniä majoitusliikkeitä ei sen sijaan juurikaan ole tähän mennessä tutkittu. Tämä johtuu osittain siitä, että alle kymmenen huoneen / mökin / matkailuvaunupaikan kapasiteetin omaavat majoitusliikkeet jäävät virallisen majoitustilastoinnin ulkopuolelle, eikä niiltä kerätä säännöllisesti tietoa käytettävissä olevasta kapasiteetista ja kapasiteetin käytöstä. Jatkossa tässä tutkimuksessa näihin majoitusliikkeisiin viitataan myös lyhyesti termillä ”pienet majoitusliikkeet”. Vastaavasti tilastoinnin piirissä olevista liikkeistä käytetään lyhyempää termiä ”suuret majoitusliikkeet”.

Pienten majoitusliikkeiden tarkempaan analysointiin on kuitenkin kaksi merkittävää syytä. Ensinnäkin kyseisillä liikkeillä on tärkeä merkitys eri alueiden matkailussa. Toisaalta näiden majoitusliikkeiden analysoinnista on apua arvioitaessa majoitustilaston peittävyttä ja sitä kuinka hyvin Suomi tältä osin täyttää Euroopan Unionin matkailutilastodirektiivin (95/57/EY) asettamat laatuvaatimukset. (Tilastokeskus 2004).

2.2 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus rakentuu Suomen yleistä majoitustoimintaa ja matkailua kuvaavasta tilanteesta kohti pienten majoitusliikkeiden tarkempaa arviointia ja niiden merkityksen analysointia. Tätä kautta pienten majoitusliikkeiden tehtävä asemoituu sekä valtakunnallisessa että alueellisessa matkailussa. Tutkimus jakaantuu alakokonaisuuksiin, jotka pyrkivät loogisessa järjestyksessä tukemaan ja selittämään toisiaan.

Ensimmäisessä vaiheessa määritellään käsitteet. Tutkimusongelman kannalta merkittävät käsitteet liittyvät matkailuun yleensä, sekä matkalle osallistuvan henkilön eli matkailijan tai kävijän määritelmiin. Samassa yhteydessä käsitellään myös eri matkai-

lumuotojen eroavaisuuksia. Majoitustoimintaa harjoittavat liikkeet ovat toimintamuodoiltaan erilaisia. Myös niiden eroavaisuuksiin paneudutaan tässä yhteydessä.

Seuraavassa vaiheessa huomio kohdistuu matkailun veto- ja työntövoimatekijöihin sekä majoitusmuodon valintaan vaikuttaviin tekijöihin. Matkailututkimuksen yksi perimmäisistä kysymyksistä on, miksi ihmiset ylipäätään käyttävät suuren osan vapaa-ajastaan matkustamiseen. Toinen merkittävä kysymys on se, miten ihmiset suorittavat matkakohteen valinnan. (Järviluoma 1994, 31-32.) Näitä kysymyksiä tarkastellaan vetovoimateorian kautta. Majoitusmuotojen kirjo on laaja ja matkalle lähdön motiivit heijastuvat siihen, minkä tyyppinen majoitusmuoto valitaan. Eri majoitusmuotojen ja -kapasiteetin tarkastelu antaa myös hyvän kuvan siitä miten alueiden vetovoima on muutettu tarjonnaksi (Vuoristo 1998, 103.)

Koska tutkimuksen tavoite on analysoida pienten majoitusliikkeiden asemaa suomalaisessa matkailukentässä, on olennaista tarkastella koko majoituselinkeinosektorin tilaa valtakunnallisella tasolla. Tämän avulla voidaan asemoida pienten majoitusliikkeiden merkitys Suomen matkailu- ja majoitustoimialalla. Näin luodaan viitekehys, jonka puitteissa myös pienet alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeet toimivat. Tutkimuksen seuraava vaihe keskittyykin tarkastelemaan majoituselinkeinojen rakennetta Suomessa. Tässä yhteydessä kiinnitetään huomiota myös suurten vähintään kymmenen huoneen majoitusliikkeiden alueelliseen sijaintiin ja merkitykseen majoitusliikemarkkinoilla.

Tutkimuksen seuraava vaihe keskittyy tarkastelemaan pienten majoitusliikkeiden alueellista sijoittumista. Aluejakona käytetään Suomen virallista maakuntajakoa. Ongelmana kyseissä jaottelussa on se, etteivät matkailualueet yleensä noudata hallinnollisia maakuntarajoja (Vuoristo 2002, 111). Toisaalta tilastollisen aineiston käyttö tutkimuksen teossa edellyttää edellisen kaltaista aluejakoa.

Aineisto, jota tässä yhteydessä käsitellään, koostuu seuraavista Tilastokeskuksen aineistoista:

1. Majoitusliikerekisteri (9.1.2003 tilanteen mukaan)

- pienet majoitusliikkeet (alle 10 huonetta / mökkiä / matkailuvaunujen sähköliitännäpaikkaa), jotka eivät ole virallisen tilastoinnin piirissä
- yhteensä 1 667 liikettä

2. Majoitustilasto (vuoden 2002 ennakkotiedot)

- tilastoinnin piirissä olevat pienimmän kokoluokan majoitusliikkeet (10-19 huonetta / mökkiä / matkailuvaunujen sähköliitännäpaikkaa)
- yhteensä 475 liikettä

Tutkimuksen tavoitteena on näiden aineistojen pohjalta ensisijaisesti selvittää kuinka suuri osuus pienillä majoitusliikkeillä on maakuntien majoitustoiminnassa. Tilastokeskuksen majoitusliikerekisteristä on tätä tutkimusta varten erotettu kapasiteetiltaan pienet majoitusliikkeet. Rekisteriaineistosta on poistettu liikkeiden tunnistetiedot, jotta elinkeinonharjoittajan tietosuoja säilyy. Rekisteriaineisto sisältää seuraavat tiedot: majoitusliikkeen sijainti, toimialaluokituksen mukainen majoitusliikemuoto, liikkeen avoinnaoloaika sekä huoneiden, vuodepaikkojen ja matkailuvaunujen sähköliitännäpisteiden lukumäärä. Lisäksi tavoitteena on arvioida pienten liikkeiden osuutta yöpymisten kokonaismäärästä majoitustilastossa olevan pienimmän kokoluokan (10-19 huonetta/mökkiä) kapasiteetin käyttöastetiedoilla vuodelta 2002.

Tutkimuksen seuraavassa vaiheessa analysoidaan erityyppisten majoitusliikkeiden asemaa ja osuutta pienten majoitusliikkeiden keskuudessa. Tarkastelu keskittyy arvioimaan kunkin majoitusliiketyypin merkitystä matkailussa, jossa pienet alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeet toimivat pääasiallisena majoitusmuotona.

Viimeisessä vaiheessa analysoidaan veto- ja työntövoimatekijöitä, jotka ohjaavat matkailua tietyille alueille. Tarkastelu kohdistuu maakuntien vetovoimatekijöihin, jotka vetävät matkailijavirtoja puoleensa. Erityisesti huomio kiinnitetään pienten majoitusliikkeiden kannalta olennaisiin olosuhteisiin ja tekijöihin. Tämän tarkastelun

pohjalta syntyy näkemys alueiden vetovoimasta pienten majoitusliikkeiden tarjoamien palveluiden näkökulmasta, sekä hahmottuu kokonaiskuva pienten liikkeiden asemasta Suomen matkailun ja majoitustoiminnan kentässä.

2.3 Tutkimusmenetelmät

Koko Suomen majoitusliiketoimintaa tarkasteltaessa käytetään tilastollisia julkaisuja lähinnä vuoden 2002 aikaisesta tilanteesta. Tämä johtuu siitä, että näin saadaan suoritettua vertailu samaan ajankohtaan sijoittuvaan pieniä majoitusliikkeitä koskevaan aineistoon. Tilastollisten tietojen ohella koko valtakunnan majoitustoimintaa arvioitaessa käytetään hyväksi myös soveltuvaa lähdekirjallisuutta.

Majoitusliikerekisteri on keskeisin aineisto analysoitaessa pienten majoitusliikkeiden merkitystä Suomen maakuntien matkailulle. Tämän rekisterin pohjalta lasketaan erilaisia tunnuslukuja, jotka selventävät kunkin alueen majoitustoiminnan rakennetta. Rekisterin antaminen tietojen pohjalta selvitetään maakuntien välisiä eroja muun muassa majoituskapasiteetin ja majoitusmuotojen jakaantumisen kesken.

Majoitusliikerekisterin tiedot jaotellaan maakunnittain. Näin saadaan aikaiseksi aineisto, jonka perusteella lasketaan alueellisia tunnuslukuja koskien majoitusliikkeiden määrää ja niiden majoitustoimintamuotojen mukaista jakaantumista. Tilastollisen analyysin pohjalta muodostuu kuva kunkin maakunnan pienten majoitusliikkeiden osuudesta majoituksen kokonaistarjontaan suhteutettuna, sekä erityyppisten majoitusmuotojen keskinäisestä jakaantumisesta maakunnissa.

Tässä yhteydessä arvioidaan lähinnä koeluonteisesti kuinka paljon yöpymisiä pienissä majoitusliikkeissä mahdollisesti voisi olla, kun käytetään tilastoinnin piirissä olevan pienimmän kokoluokan käyttöasteista johdettuja laskennallisia käyttöasteprosentteja. Laskennallisia yöpymisiä varten pienet liikkeet on jaoteltu majoitustoimintaluokkien mukaan. Näiden tietojen pohjalta arvioidaan pienten majoitusliikkeiden merkitystä majoitusliiketyypeittäin alueellisen sijainnin perusteella.

Tilastollisen aineiston käsittelyn avulla saatujen tunnuslukujen pohjalta tutkimuksessa analysoidaan pienten majoitusliikkeiden merkitystä alueiden matkailulle soveltuvan kirjallisuuden pohjalta. Kirjallisuutena toimivat sekä tilastolliset julkaisut, että matkailun ja majoitustoiminnan tilaa ja asemaa käsittelevät teokset. Näiden kahden elementin synteessinä rakentuu tutkimus pienten majoitusliikkeiden merkityksestä Suomen maakuntien matkailulle.

3. Käsitteiden määritelmät

3.1 Matkailu ja matkailija

Tässä tutkimuksessa matkailulla tarkoitetaan toimintaa, jossa ihmiset matkustavat ja oleskelevat normaalin elinpiirinsä ulkopuolella. Tutkimusasetelman vuoksi tärkeimmät alakäsitteet matkailulle ovat kotimaanmatkailu ja ulkomailta tuleva matkailu. Matkailun kolmannella perustyypillä, ulkomaanmatkailulla, ei tämän tutkimuksen kannalta ole olennaista merkitystä.

Maailman matkailujärjestön (World Tourism Organization, WTO) määritelmän mukaan matkailu on toimintaa, jossa ihmiset vapaa-ajanvietto-, liikematka- tai muussa tarkoituksessa matkustavat ja oleskelevat tavanomaisen elinpiirinsä ulkopuolella yhtäjaksoisesti korkeintaan yhden vuoden ajan. Kotimaanmatkailu on toimintaa, jossa vakinaisesti Suomessa asuvat ihmiset osallistuvat matkailuun. Ulkomailta tulevalla matkailulla puolestaan tarkoitetaan toimintaa, jossa vakinaisesti Suomen ulkopuolella asuvat ihmiset osallistuvat matkailuun Suomessa. (Tilastokeskus 2003, 19.)

Henkilöitä, jotka osallistuvat matkailuun, kutsutaan matkailijoiksi tai kävijöiksi. Kävijällä tarkoitetaan sekä matkailijaa (henkilöä, joka yöpyy matkakohteessa) että päiväkävijää. Matkailija eli kävijä on henkilö, joka matkustaa tavanomaisen elinpiirinsä ulkopuoliseen paikkaan korkeintaan yhden vuoden ajaksi. Matkan pääasiallisena tarkoituksena on oltava joku muu kuin toiminta, josta matkankohteena olevassa paikassa maksetaan korvausta. Tämän lisäehdon tarkoituksena on poistaa matkailijamääritelmän piiristä henkilöt, jotka tilapäisesti työskentelevät tavanomaisen elinpiirinsä ulkopuolella. (Tilastokeskus 2003, 19.)

3.2 Majoitusliikkeet

Tämä tutkimus käsittelee pieniä majoitusliikkeitä Suomessa, eli niitä liikkeitä joiden kapasiteetti on alle kymmenen huonetta/mökkiä tai matkailuvaunupaikkaa. Majoitusliikkeet on ryhmitelty Tilastokeskuksen majoitustilastossa käytetyn toimialaluokituksen (TOL 2002) mukaisesti seuraaviin päätoimialan 55 (Majoitus- ja ravitsemistointa) alaluokkiin. (Tilastokeskus 2003, 19.) Toimialaluokitus perustuu Euroopan Unionin yhteiseen toimialaluokitukseen (NACE 2002).

Majoitusliikkeet on jaettu seuraaviin päätoimialan 55 alaluokkiin:

- 100 = hotellit
- 210 = retkeilymajat
- 220 = leirintäalueet, matkailuvaunualueet
- 231 = matkustajakodit ja täysihoitolat (ml. aamiaismajoitus)
- 232 = lomakylät

Hotelli määritellään korkeat majoituspalveluvaatimukset täyttäväksi liikkeeksi. Hotellin yhteydessä toimii usein myös muita matkailuun liittyviä palveluita, erityisesti ravintolatoiminta on yleistä hotellin yhteydessä (Asunta, ym. 2003, 11). Hotelleiden ryhmittelyssä voidaan käyttää useita eri muuttujia. Kyseessä olevan tutkimuksen kannalta olennaisia ryhmittelyperusteita ovat hotellien koko ja alueellinen sijainti.

Retkeilymaja on alun perin saksalainen keksintö. Suomessa retkeilymajatoimintaa pyörittää Suomen Retkeilymajajärjestö (SMR). Retkeilymajat luokitellaan tasonsa mukaisesti viiteen eri luokkaan, ja ylimmän luokan kohteita kutsutaan retkeilyhotelleiksi. (Asunta, ym. 2003, 28.) Retkeilymajat tarjoavat asiakkailleen edullisen majoituksen ja niiden kohderyhmänä ovatkin muun muassa opiskelijat ja muut pienellä matkabudjetilla liikkeellä olevat matkailijat. Retkeilymajat eivät ole mukana pienten liikkeiden tarkastelussa, koska SMR:n kanssa tehdyn sopimuksen mukaan Tilastokeskus kerää tiedot kaikista järjestöön kuuluvista liikkeistä niiden kapasiteetin koosta riippumatta.

Leirintäalue on pääasiassa ainoastaan osan aikaa vuodesta tarjolla oleva majoitusmuoto. Leirintäalueiden avoinnaolokuukaudet ajoittuvat yleensä touko-syyskuun väliseksi ajaksi, mutta osa leirintäalueista on auki koko vuoden tai hiihtokeskusten läheisyydessä ainoastaan talviesongin aikana. Leirintäalueet sijaitsevat yleensä hyvien liikenneyhteyksien varrella ja taajamien läheisyydessä. Ne tarjoavat monimuotoista majoituspalvelua. Pääasiassa asuntoautoille ja matkailuvaunuille tarkoitettujen sähköliitäntäpisteiden lisäksi useilla leirintäalueilla on tarjolla huone- tai mökkimajoitusta, sekä telttapaikkoja. Telttapaikkoja ei kuitenkaan lasketa leirintäalueen kapasiteettiin kuuluvaksi. Suomen leirintäalueilla on käytössä yhteispohjoismainen luokitusjärjestelmä. Luokitus on kuitenkin leirintäalueille vapaaehtoinen ja sen saaminen edellyttää leirintäalueenpitäjän omaa aktiivista toimintaa. (Asunta, ym. 2003, 26.)

Hotellimajoitusta vaatimattomampaa majoitusta tarjoavat matkustajakodit ja täysihotellit, joista osa on auki vain sesonkiaikoina. Kansainvälisissä matkailutilastoissa nämä yhdistetään yleensä hotellien kanssa samaan ryhmään, josta käytetään nimitystä ”Hotellit ja vastaavat liikkeet”. Tätä luokitusta käytetään muun muassa EU:n majoitustilastoissa. Niitä ylläpitävät yksityisten henkilöiden lisäksi myös kunnat ja erilaiset järjestöt. Varsinkin maaseudulla 4H-liitolla on merkittävä osuus täysi- ja puolihoitokohteiden markkinoinnissa (Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus 1993, 14). Aamiaismajoitus (Bed & Breakfast) sisältää majoituksen ja aamiaisen. Majoitusliikkeiden taso on vaatimaton, mutta palvelu sitä vastoin on yleensä henkilökohtaista ja ystävällistä. Tämän tyyppisiä majoitusliikkeitä on tarjolla ennen kaikkea maaseudulla, mutta Bed & Breakfast -majoitusliikkeitä toimii myös taajamissa. (Verhelä 2000, 99.)

Lomakylä on hyvin laajaa ja tasollisesti kirjavaa majoitusliikejoukkoa kuvaava käsite. Mökit, huoneet ja huoneistot ovat lomakyläiden yleisimmät majoitusmuodot. Näiden lisäksi lomakylissä on usein tarjolla sähköliitäntäpistokkeilla varustettuja asuntoautoja ja matkailuvaunupaikkoja. Mökkien varustetaso vaihtelee huomattavasti eri lomakylissä, ja palvelutasossa on huomattavia eroja. Korkeatasoisia lomakyläitä on rakennettu muun muassa vesistöjen varsille ja tuntureiden rinteille. Lomakylät ovat kehittyneet Suomessa 1960-luvun vaatimattomasta mökkimajoituksesta hyvinkin korkeatasoisia palveluita tarjoaviksi majoitusliikkeiksi. (Asunta, ym. 2003, 26.)

3.3 Majoitustoiminnan tunnusluvut

Pienten majoitusliikkeiden kapasiteettitiedot ovat keskeisen tarkastelun kohteena tässä tutkimuksessa. Majoituskapasiteetti on tieto, jonka avulla voidaan päätellä missä määrin ja muodoin majoituksen vetovoima on muutettu tarjonnaksi (Vuoristo 2002, 103). Kapasiteetti kuvaa kuinka paljon majoitusliikkeillä on huoneita ja vuodepaikkoja tarjolla. Tässä tutkimuksessa majoitusliikkeiden kapasiteettitietoja tarkastellaan edellä mainitun toimialaluokituksen perustuvan jaottelun mukaan. Pienten liikkeiden tarkastelussa ovat mukana seuraavat majoitusliiketyypit: hotellit, matkustajakodit ja täysihuoneet, lomakylät ja leirintäalueet. Majoitusliikkeiden kapasiteettitiedoissa huomio kiinnitetään sekä huone- että vuodekapasiteettiin. Leirintäalueiden kapasiteettiin kuuluvat myös sähköliitäntäpisteet, jotka tässä tutkimuksessa on kuitenkin jätetty tarkemman käsittelyn ulkopuolelle.

Majoitusyksikköinä mökit ja huoneistot vastaavat yhtä huonetta. Vuodekapasiteettiin lasketaan huoneissa, huoneistoissa ja mökeissä olevat vuodepaikat. Huoneiden ja vuodepaikkojen käyttöasteet ovat majoitusliiketoiminnan keskeisimpiä tunnuslukuja. Käyttöasteraporttien avulla voidaan seurata kuinka tehokkaasti majoitusliike toimii (Rautiainen ja Siiskonen 2001, 211).

Huonekäyttöaste lasketaan prosenttilukuna, joka ilmoittaa kuinka suuri osuus majoitusliikkeen huoneista on ollut käytössä eli käytettyjen huoneiden määrän suhteessa huoneiden kokonaismäärään. Laskentakaava on seuraavanlainen:

$$\frac{\text{käytetyt huoneet}}{\text{käytettävissä olevat huoneet}} * 100$$

Maksimikapasiteetista vähennetään tilapäisen syyn vuoksi käytöstä pois olleet huoneet, jotta tarjolla olevan kapasiteetin käytöstä saadaan mahdollisimman oikea kuva. Majoitusliikkeillä saattaa olla huoneita pois käytöstä esimerkiksi korjaustöiden vuoksi. (Asunta, ym. 2003, 189.) Hiljaisina aikoina pienen kysynnän vuoksi käytöstä pois olevia huoneita ei kapasiteetista vähennetä.

Vuodekäyttöasteen avulla voidaan tarkastella majoitusliikkeen kuormitusastetta. Se ilmaistaan huonekäyttöasteen tavoin prosenttilukuna. Tarkennuksena mainittakoon, että käytetyt vuoteet ovat yhtä kuin yöpymisten määrä. Vuodekäyttöasteen laskenta-kaava on seuraavanlainen:

$$\frac{\text{käytetyt vuoteet}}{\text{käytettävissä olevat vuoteet}} * 100$$

Vuodekäyttöasteita voidaan tarkastellaan sekä netto- että bruttomääräisinä. Nettokäyttöaste kertoo vuoteiden todellisen käytön, koska siinä tarkastellaan vuoteiden käyttöä todellisen tarjonnan suhteen. Nettokäyttöaste onkin tutkimuksen kannalta olennaisempi tieto kuin bruttokäyttöaste, jossa ei huomioida tilapäisesti poissa käytöstä olevien vuodepaikkojen osuutta kokonaiskäyttöasteeseen. Pienten majoitusliikkeiden kohdalla esimerkiksi sesonkikohtaiset vaihtelut vuodetarjonnassa saattavat olla huomattavia. Pienten liikkeiden käyttöastetarkastelussa myös matkailuvaunujen sähköliitäntäpisteet on jätetty laskennan ulkopuolelle.

Pienet majoitusliikkeet on käytännön syistä jätetty majoitustilaston ulkopuolelle, eikä niiden huone- ja tai vuodekäyttöastetta ole käytettävissä. Tutkimuksessa tehdään laskelmia pienten liikkeiden yöpymisistä käyttäen tilastossa mukana olevan pienimmän majoitusliikeryhmän tietoja. Tässä yhteydessä on korostettava, että esitetyt pienten liikkeiden yöpymisluvut perustuvat hyvin karkeisiin laskelmiin. Sen lisäksi ettei käyttöasteista ole saatavissa oikeata tietoa, pienten liikkeiden kapasiteetti ja aukioloaikatiedot eivät ole yhtä luotettavia kuin tilastossa mukana olevien liikkeiden tiedot, koska niiden rekisteritietoja ei säännöllisesti päivitetä.

Tutkimuksessa käsitellään liikkeiden kapasiteettitietoja maakuntatasolla. Laskennalliset pienten liikkeiden yöpymiset perustuvat koko maan tasolla laskettuihin keskimääräisiin käyttöasteisiin toimialaluokan mukaan eriteltyinä. Laskennan piiristä puuttuvat matkailuvaunupaikoilla tapahtuneet yöpymiset niiden arvioinnin vaikeuden vuoksi. Myös suurten liikkeiden kohdalla on tehty sama rajaus, jotta lukujen vertailtavuus säilyy. Suomi on jaettu kahteenkymmeneen hallinnolliseen maakuntaan, jotka puolestaan jakaantuvat useisiin yksittäisiin kuntiin. Kyseiseen jakoon perustuu myös tämän tutkimuksen aluejako. (Tilastokeskus 2003, 22-23.)

4. Matkailua synnyttävät tekijät

4.1 Matkailun työntö- ja vetovoimatekijät

Matkailu voidaan tulkita tapahtumaksi, jossa lähtöalueen työntövoima ja kohdealueen vetovoima kohtaavat toisensa. Työntövoimatekijät liittyvät läheisesti ihmisten motiiveihin. Erään määritelmän mukaan matkailun motivaatio lähtee tietoisesta mielentilasta, joka saa henkilön tai henkilöryhmän lähtemään matkalle ja jota voidaan pitää pätevänä selityksenä tehdylle päätökselle. Motiivit ovat siis mentaalisia ennakkokäsityksiä tulevan matkan tuottamasta fyysisestä tai henkisestä mielihyvystä. (Aho 1994, 22, 33.)

Matkustamisen motiiveja voidaan jäsenellä monilla eri tavoilla. Yksi tapa on jakaa motiivit kahteen pääryhmään. Sosiopsykologiset motiivit ovat luonteeltaan yleisiä ja kohderiippumattomia. Kulttuuriset motiivit ovat puolestaan ainakin osittain kohderiippuvaisia. Motiiveja on pidetty endogeenisinä ilmiöinä. Ne eivät kuitenkaan ole ainoastaan sisäsyntyisiä, vaan määräytyvät myös sosiaalista ja kulttuurista taustaa vasten. Kerran vuodessa tai useammin tehtävästä lomamatkasta on nykyaikana tullut tapa tai normi, joka ei vaadi sen suurempia perusteluja. Sen sijaan kotona vietetty loma saattaa herättää tarpeen perustella kyseistä ratkaisua. (Järviluoma 1994, 37.) Näin ollen matkailun motiiveihin vaikuttaa myös sosiaalisissa ja kulttuurisissa suhteissa tapahtuvat muutokset.

Lomamatkailua tarkasteltaessa on havaittavissa yksi työntövoimaa aiheuttava perussyy. “Wanderlust”-käsitteen mukaisesti ihmisillä on tarve jättää arkipäiväiset asiat taakseen ja pyrkiä matkailun avulla kokemaan jotain erilaista. Tähän pyrkimykseen päästäkseen he matkustavat alueille, jotka tarjoavat uudenlaisia mielenkiintoisia kulttuureja ja paikkoja. Ihmisten pyrkimykset ovat nimenomaan väliaikaisia, eivätkä pysyväisluontoisista rutiineista kokonaan irrottautumista. (Pearce 1995, 18.)

Arkiympäristöstä pakenemisen ohella työntövoimaa aiheuttavat myös useat muut tekijät, joista useimmat tosin voidaan luokitella “Wanderlust” – käsitteen alle. Crompto-

nin (1979) mukaan on identifioitavissa seitsemän sosiopsykologista motiivia, jotka toimivat matkailun työntövoimatekijöinä. Nämä motiivit ovat:

- Pako arkiympäristöstä
- Itsetutkiskelu ja -arviointi
- Rentoutuminen
- Statuksen kohottaminen
- Mahdollisuus käyttäytyä ilman arkiroolien asettamia rajoitteita
- Perhesiteiden tiivistäminen
- Sosiaalisten kontaktien lisääminen

Oleellinen tekijä työntövoimatekijöistä puhuttaessa on käsittää matkustaminen tarpeiden tyydyttämisen välineeksi. Matkan tarkoituksena on siis tyydyttää tiettyjä inhimillisiä tarpeita. (Aho 1994, 33-35.)

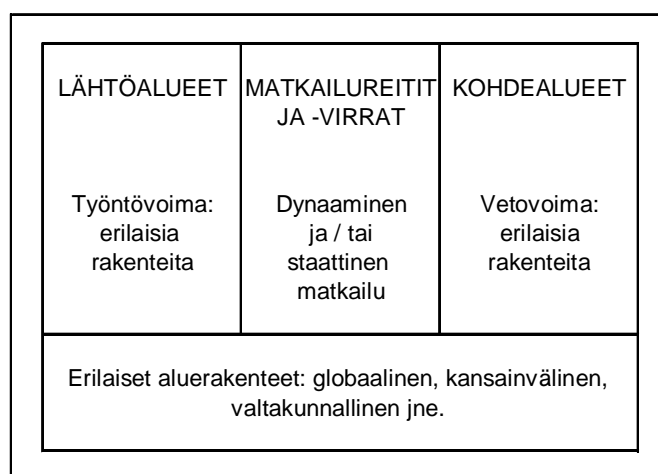
Toinen perussy lomamatkan motiiviksi on niin sanottu "Sunlust". Tämän käsitteen mukaan ihmiset kokevat jossain muualla kuin heidän paikallisessa ympäristössään olevat olosuhteet erilaisiksi tai paremmiksi jotain tiettyä erikoistarkoitusta varten. Eräs esimerkki tästä on "auringon metsästäjät", jotka suuntaavat matkansa ilmastollisesti miellyttävälle alueelle. Wanderlust-matkailu perustuu lähinnä työntövoimatekijöihin, kun taas sunlust-matkailun liikkeellepanevana voimana toimivat matkailun vetovoimatekijät. (Pearce 1995, 18-19.)

Matkailua tarkasteltaessa havaitaan, että mitään yleistä ja yhtäläistä vetovoimatekijää ei ole olemassa. Suuria matkailijavirtoja keräävät kohteet ovat luonteensa, sijaintinsa ja kokonsa puolesta hyvin heterogeeninen joukko. Perimmäiseltä luonteeltaan vetovoimatekijät ovat työntövoimatekijöiden lailla mentaalisia. Matkailualueiden vetovoimaisuus muodostuu useiden osatekijöiden summaksi. Indikaattoreina voidaan käyttää muun muassa alueiden majoitus-, ravitsemis-, ja liikennepalveluja, ohjelma- ja tapahtumapalveluja sekä kulttuuri- ja luonnonvetovoimaan perustuvia tekijöitä. Yksittäisen matkailualueen vetovoimatekijät eivät välttämättä ole ainoastaan positiivisia, vaan alueella saattaa esiintyä tekijöitä, jotka luovat myös negatiivista vetovoimaa. Tästä johtuen tietyillä alueilla esiintyvät negatiiviset tekijät (esim. saasteet ja rikolli-

suus) kasvattavat puolestaan toisten alueiden matkailullista vetovoimaa. (Järviluoma 1994, 41.)

4.2 Matkailu alueellisena ilmiönä

Matkailu on alueellinen ilmiö, jonka peruselementit ovat maantieteeseen sidotut. Matkailun aluerakennetta tarkasteltaessa voidaan erottaa kolme peruselementtiä seuraavasti.

Kuvio 1. Matkailun aluerakenne.

Lähtöalueiden työntövoimatekijät ja kohdealueiden vetovoimatekijät aiheuttavat matkailijavirrat. Näitä alueita puolestaan yhdistävät matkailureitit, jotka voivat myös olla matkailun kohdealueita sinänsä. Näin ollen matkailun aluerakenne muodostuu tietyn kohdealueen jäsentymisestä matkailutarjonnan (vetovoiman, palvelujen yms.) tai kysynnän (todellisen matkailukäytön) tai molempien suhteen. (Vuoristo 1993, 11-13.)

Maantieteellinen keskittyminen on olennainen piirre tarkasteltaessa matkailua. Tätä keskittymistä voidaan arvioida sekä maailmanlaajuisella että paikallisella tasolla. Aikaisemmin tehdyissä tutkimuksissa on havaittu, että yksittäisen valtion sisällä tietyillä alueilla kansainvälisten matkailijoiden osuus on merkittävämpi kuin toisilla. Toisaalta taas tietyt alueet hyötyvät suhteellisesti enemmän kotimaan matkailusta. Kansainväliset matkailijat käyttävät huomattavasti enemmän hotellia majoitusmuotonaan kuin kotimaan matkailijat, joiden valinnat hajaantuvat useammalle eri majoitusliiketyypille. On myös havaittu että alueet, jotka keräävät huomattavia kansainvälisiä turistivir-

toja ovat yleensä maan sisäistä vertailua tehtäessä taloudellisesti voimakkaampia kuin puhtaasti kotimaanmatkailualueet. (Casini, ym. 1985, 58-59.)

4.3 Matkailun vaikutuksia

Matkailu vaikuttaa monin tavoin eri paikkakuntien elämään. Taloudelliset vaikutukset ovat yleensä korostuneessa asemassa arvioitaessa matkailun merkitystä yksittäisen kunnan tai maakunnan alueella. Matkailun taloudelliset kerrannaisvaikutukset ovat suuret ja näin ollen vetovoimaiset matkailukohteet, kuten esimerkiksi hotelliravintolat ovat haluttuja yrityksiä lähes joka kunnassa. Paikkakunnalle saapuva turistivirta hyödyttää monintavoin myös muuta paikallista elinkeinotoimintaa. (Heikkilä ja Viljanen 2000, 4-5.)

Matkailulla on myös sosiaalisia vaikutuksia. Paikkakunnalle saapuvat vieraat ihmiset ovat yksilöllisiä persoonia, jotka osallistuvat kanssakäyntiin paikallisten asukkaiden kanssa. Paikkakuntalaisille muodostuu käsitys eri alueiden ihmisistä, sekä heidän kulttuuristaan ja tavoistaan. Toisaalta myös vierailijat saavat vaikutteita paikallisista olosuhteista. Matkailun sosiaalinen vaikutus on siis kaksisuuntainen, jonka vaikutukset ilmenevät hitaasti mutta vääjäämättömästi sekä matkailijoiden lähtö- että tuloalueilla. (Heikkilä ja Viljanen 2000, 5-6.)

Matkailu kuluttaa luontoa monella eri tavalla. Toisaalta myös monet muut toiminnot ovat luonnon saastumisen kannalta vähintään yhtä merkittäviä. Matkailijan kannalta saastelähde on sinänsä yhdentekevä. Huomatessaan jonkin alueen muuttavan luonnetaan huonompaan suuntaan matkailija yksinkertaisesti jättää tulematta kyseiseen kohteeseen ja valitsee toisen kohteen miettimättä mahdollisen saastumisen syytä tai lähdettä. (Heikkilä ja Viljanen 2000, 6-7.) Varsinkin Suomessa, jossa matkailu perustuu pitkälti puhtaaseen ja kauniiseen luonnonympäristöön, on ympäristövaikutusten huomioonottaminen ensiarvoisen tärkeää.

4.4 Attraktiot

Attraktiot ovat paikkaan sidottuja kohteita tai tapahtumia, joita vetovoimatekijät määrittävät. Alan Lewin kehittämän attraktiotutkimuksen viitekehikon mukaan attraktiolla tarkoitetaan matkailun yhteydessä maisemia, aktiviteetteja sekä kokemuksia ja elämyksiä. Näiden käsitteiden määritelmät eivät ole yksiselitteisiä, ja usein matkailukentän attraktioita arvioitaessa kyseiset käsitteet lomittuvat keskenään eivätkä suinkaan ole toisiaan poissulkevia. (Vuoristo 1994, 24-25.)

Matkailuattraktio voidaan määritellä myös matkailijan, nähtävyyden ja informatiivisen elementin välisenä vuorovaikutussuhteena. Tämän määritelmän mukaisesti matkailijat hakevat vapaa-ajan kokemuksia, joihin sisältyy sekä nähtävyyteen tai kohteeseen liittyviä nukleaarisia elementtejä että informaatioelementtejä. 1990-luvulla asiaa tutkinut Neil Leiper tulkitseekin matkailuattraktion käsitteiden järjestelmäksi, eikä niinkään yksittäiseksi käsitteeksi sinänsä. Tässä järjestelmässä nukleus on systeemin keskeinen elementti. Se voi olla mikä tahansa matkailukohteen ominaisuus, joka voidaan luokitella matkailijoiden kokemusperäisten arvostusten perusteella. Osa nukleuksista ovat niin vahvoja, että ne riittävät yksinään attraktiosysteemin keskuselementiksi. Nukleukset voivat esiintyä joko spatiaalisesti (esim. Linnanmäki, Suomenlinna) tai ajallisesti (esim. Olympialaiset, Provinssirock). Useinkaan yksi nukleus ei riitä tietyn matkailualueen keskuselementiksi, vaan kyseessä on useiden nukleusten kasauma. (Vuoristo 1994, 27-29.)

Informatiivinen elementti toimii eräänlaisena katalyyttina, joka liittää toisiinsa attraktiosysteemin inhimillisen tekijän eli matkailijan ja nukleaariset elementit. Se tarjoaa tietoa attraktion todellisesta tai potentiaalisesta nukleuksesta. Näin ollen informatiivinen elementti toimii ikään kuin tienviittana matkailijan tehdessä matkakohteeseen liittyviä valintoja. On kuitenkin huomioitava että informaatiolla ei voida suoranaisesti ohjata matkailijoiden käyttäytymistä, vaan kyseinen elementti toimii enemmänkin motivoinnin välineenä kohdistamassa matkailua tietyille alueille ja nukleusten vaikutuspiiriin. (Vuoristo 1994, 29.)

5. Majoitusmuodon valintaan vaikuttavat tekijät

5.1 Vapaa-ajan matkailu ja työmatkailu

Matkan tarkoitus heijastuu voimakkaasti majoitusmuodon valintaan. Suurin osa Suomessa tapahtuvasta matkailusta on turismia eli liittyy läheisesti vapaa-ajan viettoon. Lomamatkailijat valitsevat usein majoitusmuodoikseen lomakylät ja leirintäalueet. Myös matkustajakodeissa, täysihoidoloissa ja retkeilymajoissa turistit muodostavat suurimman majoituspalveluiden käyttäjien ryhmän. (Vuoristo, ym. 2001, 88.)

Majoitusliikkeissä yöpyvistä matkailijoista noin kolmannes on liikkeellä ammattiin liittyvissä asioissa. Työmatkoilla hotelli nousee ehdottomasti suosituimmaksi majoitusvaihtoehdoksi. (Vuoristo, ym. 2001, 88.) Työmatkan yhteydessä etenkin kokous- ja liikemieshotellien sekä taajamahotellien osuus on merkittävä majoitusmuotoja vertailtaessa.

Vapaa-ajan matkailun ja työmatkailun ero ilmenee myös alueellisesti. Matkailu, joka liittyy ammattiin, keskittyy voimakkaasti merkittäviin taloudellisiin keskuksiin sekä yliopisto- ja korkeakoulukaupunkeihin. Sen sijaan vapaa-ajan matkailu jakautuu tasaisemmin eri alueille. Sen kohdealueita ovat yhtäläillä sekä maaseutu että tärkeimmät kaupungit. (Vuoristo, ym. 2001, 88.)

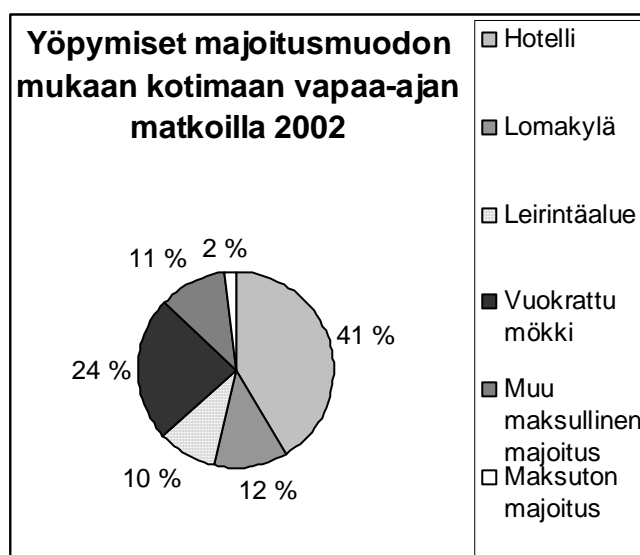
5.2 Kotimaan matkailu ja ulkomailta tuleva matkailu

Suurimmassa osassa suomalaisten kotimaahan suuntautuneissa vapaa-ajan matkoissa majoitustyyppinä on jokin maksuton majoitusmuoto. Näitä majoitusvaihtoehtoja ovat muun muassa kesämökit ja sukulaisten tarjoamat majapaikat. Tämä tutkimus jättää kuitenkin nämä maksuttomat majoitusmuodot käsittelemättä ja keskittyy maksullisiin majoituspalveluihin.

Pitkillä (vähintään neljä yöpymistä) vapaa-ajan matkoilla suomalaiset valitsevat majoitusmuodokseen mieluiten vuokramökin. Hotelli- ja leirintäaluemajoitus ovat seuraavaksi suosituimmat majoitusvaihtoehdot pitempikestoisilla vapaa-ajan matkoilla.

(Harju-Autti 2000.) Valtaosa eli lähes kolmannes pitkistä maksullisen majoituksen sisältävistä kotimaan matkoista suuntautuu Lapin maakuntaan. Pohjois-Pohjanmaa on toinen maakunta, joka kerää suuren osan tämän ryhmän kävijöistä. (Tilastokeskus 2003, 20.)

Kotimaan lyhyillä vapaa-ajan matkoilla (1-3 yöpymistä) hotellit saavuttavat suurimman suosion majoitusmuodon valinnassa suomalaisten keskuudessa. Muut majoitusmuodot eivät yllä lähellekään hotellien lukemia tarkasteltaessa niiden suosiota lyhyiden vapaa-ajan matkojen majoitusmuotoina. Tämän ryhmän matkat suuntautuvat voimakkaasti suuriin asutuskeskuksiin. Tämä ilmenee Uudenmaan-, Pirkanmaan- ja Varsinais-Suomen maakuntien vahvana asemana tarkasteltaessa yöpymisten määriä. (Tilastokeskus 2003, 20-23.)

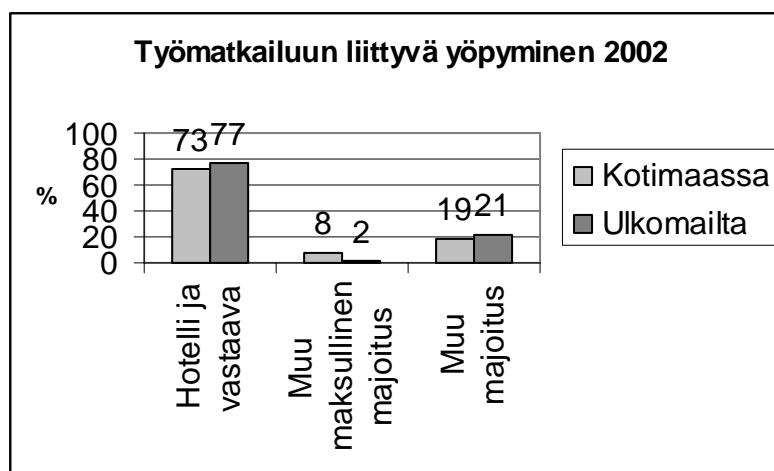

Kuvio 2. Yöpymisten prosentuaalinen jakautuminen majoitusmuodon mukaan kotimaan vapaa-ajan matkoilla.

Kotimaassa tapahtuvien työmatkojen pääasiallinen majoitusmuoto on hotelli. Työmatkoissa, joissa yöpyminen sisältyy matkaan, on hotellien osuus majoitusmuodoista peräti 72 prosenttia. Keskimäärin kotimaan työmatkat sisältävät 1,9 yöpymistä, mutta runsaat puolet työmatkoista sisältävät ainoastaan yhden yöpymisvuorokauden. Yöpymisen sisältävät työmatkat jakaantuvat suhteellisen tasaisesti kuukausittain, joskin kesäkuukaudet ja joulukuu ovat tämän tarkastelun valossa hiljaisinta aikaa. (Tilastokeskus 2003, 48.)

Ulkomailta tulevien matkailijoiden majoitusmuodon valintaan vaikuttaa merkittävästi se, onko matkailija kotoisin Suomen lähialueilta. Euroopasta tulevien matkailijoiden on helpompi valita muu kuin hotellimajoitus, kun taas kauempaa tulevat ja vieraaman kulttuurin edustajat valitsevat suuremmalla todennäköisyydellä hotellin majoitusmuodokseen. Joka tapauksessa suurin osa ulkomailta tulevista matkailijoista valitsee majoitusmuodokseen hotellin huolimatta lähtömaan etäisyydestä Suomeen. (Harju-Autti 2000.)

Ulkomaisten matkailijoiden vapaa-ajan matkojen majoitusmuotona hotelli on tyypillisin valinta. Toinen yleisesti käytössä oleva majoitusmuoto tämän ryhmän piirissä on maksuton yöpyminen tuttavien ja sukulaisten luona. Alle kolmannes ulkomailta tulevista matkailijoista valitsee majoitusmuodokseen jonkin muun kuin jomman kumman edellä mainituista. Leirintäalueet muodostavat tästä ryhmästä merkittävimmän ulkomailta suuntautuvaa matkailua palvelevan majoitusmuodon. (Tilastokeskus 2003, 41.)

Kuvio 3. Kotimaan ja ulkomailta tulevan työmatkailun yöpymisten jakaantuminen eri majoitusmuotojen kesken.

Kun tarkastellaan ulkomaisten matkailijoiden yöpymisiä työmatkoilla hotellit muodostavat hallitsevan majoitusliikeryhmän. Ulkomailta suuntautuvan ammattiin liittyvän matkailun yöpymisistä hotelliliikkeitä vastaavat 77 prosentista. Muiden majoitusmuotojen osuudet jäävät reilusti alle kymmenen prosentin ulkomaalaisten työmatkailijoiden yöpymisistä. (Tilastokeskus 2003, 41.)

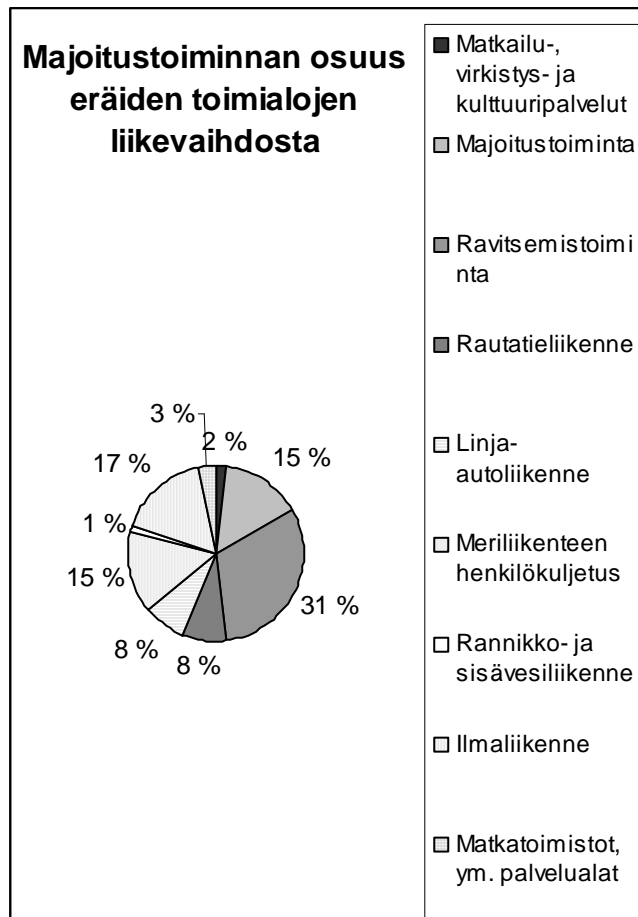
6. Majoituselinkeinojen rakenne Suomessa

6.1 Majoitustoiminnan asema elinkeinokentässä

Majoituspalvelut ovat osa laajempaa matkailuelinkeinojen sektoria Suomessa. Majoitustoiminta liittyy läheisesti samaan ryhmään ravitsemis-, kuljetus- ja ohjelmapalveluiden kanssa. Nämä ryhmät muodostavat palvelujen tuotantosektorin matkailuelinkeinojen piirissä. Palvelujen markkinointi- ja myyntisektori on voimakkaasti vuorovaikutuksessa edellä mainitun tuotantosektorin kanssa. Markkinointiin ja myyntiin erikoistuneita organisaatioita matkailuelinkeinojen piirissä ovat muun muassa matkatoimistot, matkanjärjestäjät ja erilaiset alueorganisaatiot. Sekä majoitustoimintaa että koko matkailuelinkeinoja tukevia toimintoja ovat lisäksi erilaiset tapahtumat ja nähtävyydet, matkailuhallinto, koulutus, tutkimus, kehittäminen ja rahoitus. (Verhelä ja Lackman 2003, 10-11.)

Majoitustoiminta luetaan kuuluvaksi matkailupalveluihin. Sillä on kuitenkin merkittävä palvelutehtävä myös paikalliskysynnän tyydyttämiseksi. Alan yritysten tarjoamat ravitsemispalvelut ovat esimerkki siitä, miten majoitustoimintasektorin toimijat vastaavat tähän paikalliskysyntään.

Majoituspalvelut muodostavat tärkeän kehyksen muille matkailuun liittyville palveluille. Koko matkailuelinkeino on voimakkaasti sidoksissa majoituspalveluihin. Seuraavassa kuviossa on esitetty majoitustoiminnan prosentuaalinen osuus eräiden matkailuun liittyvien toimialojen kokonaisliikevaihdosta. Etenkin eri liikennemuotojen muodostamien toimialojen piirissä majoitustoiminnalla on merkittävä asema kokonaisliikevaihtoon suhteutettuna. (Harju-Autti 2000.)

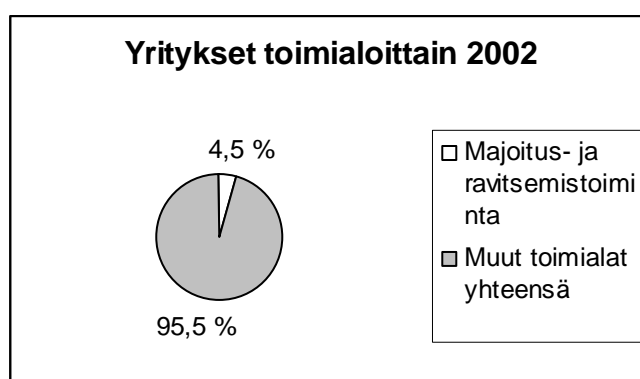
Kuvio 4. Majoitustoiminnan prosentuaalinen osuus eräiden toimialojen kokonaisliikevaihdosta.

6.2 Majoitus- ja ravitsemistoiminnan rakenne

Majoitus- ja ravintola-alan yritysten määrä on suuri, ja alalla toimivat yritykset ovat hyvin moni-ilmeisiä. Yritykset voidaan jakaa karkeasti majoituspalveluja ja ravitsemispalveluja tarjoaviin yrityksiin. Ravitsemispalveluja tarjoavat yritykset voidaan jakaa eri ryhmiin niiden anniskeluoikeuksien mukaan. Ravintolat on jaettu kolmeen eri ryhmään: A-, B- ja C-luokan ravintoloiksi. Tämä tarkoittaa sitä, että A-ravintoloissa on täydet anniskeluoikeudet, B-ravintolat saavat tarjota enintään 22 %:n alkoholi-juomia ja C-ravintoloiden anniskeluraja alkoholituotteissa on 4,7 prosenttia. Näiden lisäksi osa ravintoloista toimii ilman minkäänlaisia alkoholin anniskeluoikeuksia. (Miettinen ja Santala 2003, 40.)

Majoituspalveluja tarjoavien yritysten monimuotoisuus on vähintään yhtä suuri kuin ravitsemispalveluyritysten. Tässä tutkimuksessa majoitustoimintaa harjoittavat yritykset on edellä mainitun mukaisesti jaettu seuraavasti: hotellit ja vastaavat majoitusliikkeet, lomakylät, retkeilymajat ja leirintäalueet.

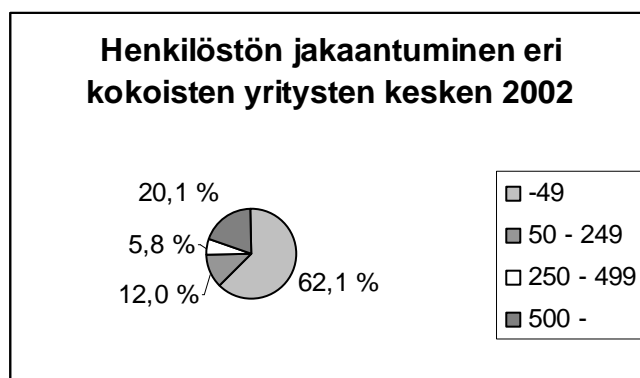
Vuonna 2002 Suomessa oli Tilastokeskuksen luokituksen mukaan 10 113 majoitus- ja ravitsemisalalla toimivaa yritystä. Tämä vastasi noin 4,5 prosenttia kaikista Suomessa toimivista yrityksistä. (www.tilastokeskus.fi.) Majoitus- ja ravitsemisalalla yritysten perustamiskynnys on melko matala verrattuna muihin toimialoihin. Tämä johtuu pitkälti siitä, että yrityksen perustaminen tälle toimialalle ei vaadi suuria pääomia. Kovan kilpailun ja matalan perustamiskynnyksen vuoksi majoitus- ja ravitsemisalalla myös yritysten vaihtuvuus on suuri. Ala on hyvin suhdanneherkkä ja toiminnan lopettaminen sekä konkurssit ovat suhteellisen yleisiä. (Miettinen, ym. 2003, 42.) Vuonna 2002 haettiin toimialan piirissä 200 yritystä konkurssiin. Se vastaa lähes kahta prosenttia kaikista majoitus- ja ravitsemisalalan yrityksistä. (www.shr.fi.)

Kuvio 5. Toimialajakauma prosentteina.

Majoitus- ja ravitsemistoimialan yrityksissä työskenteli 49 717 henkilöä vuonna 2002. Se vastasi hieman alle neljää prosenttia kaikkien toimialojen yritysten henkilöstömäärästä. Yli 60 prosenttia alan henkilöstöstä työskenteli yrityksissä, joiden kokonaishenkilöstömäärä jäi alle 50 työntekijään. Verrattuna muihin toimialoihin majoitus- ja ravitsemisalalan yritykset ovat työntekijämääriltään varsin pieniä ja yli 250 työntekijän yrityksiä oli alalla ainoastaan 15 kappaletta. (Tilastokeskus 2004, 13-15.) Majoitus- ja ravitsemisalalla myytävät tuotteet ja palvelut ovat hyvin työvoimavaltaisia. Alalla ei juurikaan ole mahdollista vähentää työvoiman tarvetta automatisoinnin kautta, sillä majoitus- ja ravitsemistoiminta on pitkälti henkilökohtaista palvelua. Henkilöstökulu-

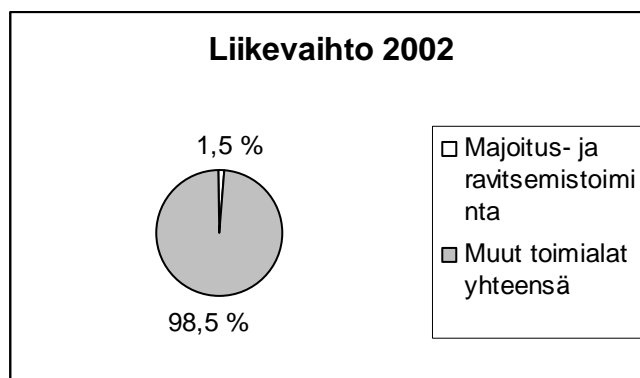
jen osuus onkin tällä alalla huomattava. Vuonna 2001 palkkojen ja muiden henkilöstökulujen osuus majoitus- ja ravitsemistoiminnassa oli 26,7 prosenttia liikevaihdosta (Tilastokeskus 2003, 38).

Kuvio 6. Henkilöstön jakautuminen majoitus- ja ravitsemisalalan yrityksiin työntekijämäärien mukaan (%).

Koko majoitus- ja ravitsemisalalan liikevaihto oli noin 4,3 miljardia euroa vuonna 2002. Keskimääräinen liikevaihto alan yrityksissä oli 423,1 tuhatta euroa. Liikevaihto suhteessa alalla työskentelevään henkilöön oli puolestaan keskimäärin 86,1 tuhatta euroa. Näillä tunnusluvuilla mitattuna majoitus- ja ravitsemisala ei ole kovin tuottoisa toimiala. Suhteessa kaikkiin toimialoihin yhteensä majoitus- ja ravitsemisalalan keskimääräinen liikevaihto/yritys on lähes kolme kertaa pienempi, ja verrattaessa sitä tunnuslukuun liikevaihto/henkilö majoitus- ja ravitsemisalalan liikevaihto on yli kaksi kertaa pienempi kuin kaikkien toimialojen yhteenlaskettu keskiarvo. (www.tilastokeskus.fi.)

Vaikka työn tuottavuus ei majoitus- ja ravitsemisalalla Suomen sisäisiä toimialoja vertailtaessa sijoitu kovin korkealle, menestyy ala kuitenkin hyvin tehtäessä vertailuja Euroopan tasolla. Euroopan Unionin tilastotoimiston vuonna 2000 julkaiseman tutkimuksen mukaan Suomi sijoittui kolmannelle sijalle mitattaessa hotelli- ja ravintola-alan työn tuottavuutta EU-maissa. Koko Euroopan Unionin alueella majoitus- ja ravitsemistoiminta ei saavuta työn tuottavuudessa muiden palvelualojen tasoa. (Lankinen 4/2003, 14-15.)

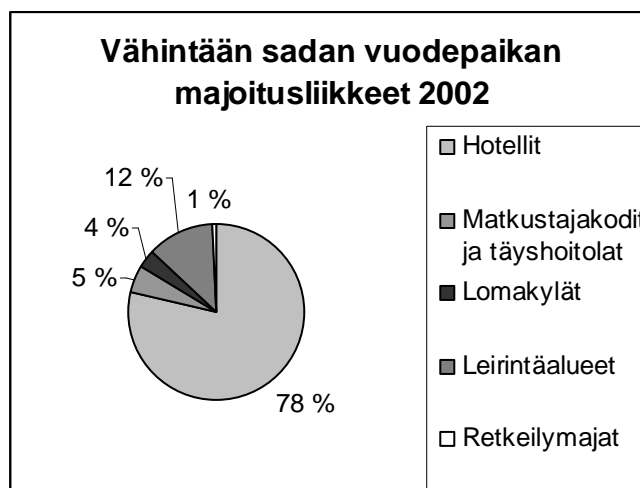

Kuvio 7. Liikevaihdon prosentuaalinen jakautuminen eri toimialojen kesken.

6.3 Majoitusalan tarkempi rakenne

Vuonna 2002 tilastoinnin piirissä oli Yhteensä 1 455 majoitusliikettä. Majoitusliikkeistä yli puolet oli hotelleja ja näin ollen muiden majoitusmuotojen osuus jäi suhteellisen pieneksi. Huoneiden ja mökkien lukumäärällä mitattuna hotellien asema korostui edelleen. Tilastoinnin piirissä olevien liikkeiden huonekapasiteetista lähes 80 prosenttia oli hotelleissa. Myös vuodekapasiteetin osalta hotellit säilyttivät edelleen hallitsevan asemansa. Vuodepaikkoja tilastoinnissa mukana olevissa majoitusliikkeissä oli yhteensä noin 150 000 kappaletta, kun mukana ei ole sähköliitännäisten laskennallisia vuodepaikkoja. (Tilastokeskus 2003, 28). Pienten alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeiden kokonaismäärä vuonna 2002 Suomessa oli 1 667, näitä liikkeitä käsitellään tarkemmin tässä tutkimuksessa.

Suuretkin majoitusliikkeet ovat vuodekapasiteettia tarkasteltaessa keskimäärin varsin pieniä Suomessa. Ylivoimaisesti suurimman ryhmän muodostavat majoitusliikkeet, joiden kapasiteetti vaihtelee 40-69 vuodepaikan välillä. Yli 500 vuodepaikan majoitusliikkeitä oli Suomessa vuonna 2002 ainoastaan 22 kappaletta, joista lähes kaikki olivat hotelleja. (Tilastokeskus 2002, 73-74.)

Kuvio 8. Vähintään sadan vuodepaikan majoitusliikkeiden prosentuaalinen jakautuminen eri majoitusmuotojen kesken.

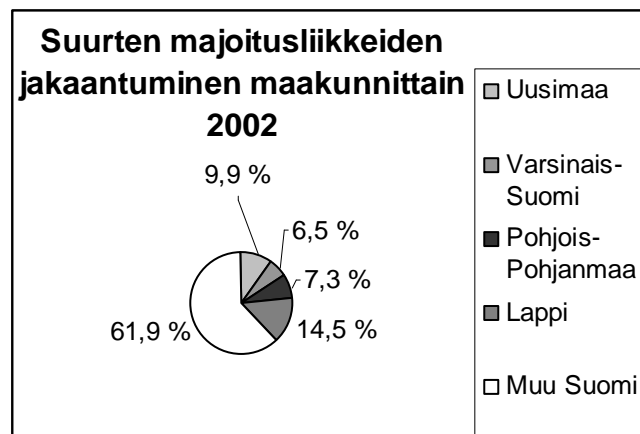
Hotellit ovat keskimääräisesti selvästi suurempia kuin muut majoitusliikkeet. Niiden osuus vähintään sadan vuodepaikan kapasiteetin omaavista majoitusliikkeistä on lähes kahdeksankymmentä prosenttia. (Tilastokeskus 2002, 73-74.)

Majoitus- ja ravitsemistoimialan henkilöstöstä 12 480 työskenteli varsinaisen majoitustoiminnan piirissä Suomessa vuonna 2002. Hotelleissa tästä määrästä toimi peräti 10 489 työntekijää. Muiden majoitustoimintayritysten henkilöstömäärä jäi alle kahteen tuhanteen työntekijään. Palkkoja majoitusalan yrityksissä maksettiin kyseisenä vuonna keskimäärin noin 260 700 tuhatta euroa. Hotelleissa keskimääräinen ansiotaso oli alan korkein, kun taas leirintä- ja matkailuvaunualueilla palkansaajien tulot olivat pienimmät. (Tilastokeskus 2004, 44.)

Majoitustoimialan yritysten yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2002 noin 1,2 miljardia euroa. Hotelliliikkeiden keskimääräinen liikevaihto oli noin 2,1 miljoonaa euroa ja niiden liikevaihto/henkilö oli noin 101 000 euroa. Keskimääräisiä yrityskohtaisia liikevaihtoja tarkastellessa muut majoitusmuodot eivät yltäneet lähellekään hotellien lukemia, ja liikevaihto/henkilö tunnusluvulla mitattuna ainoastaan lomakylät saavuttivat yli 90 000 euron tason. (Tilastokeskus 2004, 44.)

6.4 Suurten majoitusliikkeiden alueellinen jakaantuminen

Kun suuria majoitusliikkeitä tarkastellaan liikkeiden sijainnin mukaan, on selvästi havaittavissa kaksi aluetta, jotka nousevat liikemääriltään muiden yläpuolelle. Vuoden 2002 tilastojen mukaan nämä alueet olivat Etelä- ja Pohjois-Suomi. Yli kolmasosa Suomen suurista majoitusliikkeistä sijaitsi Lapin, Uudenmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen maakunnissa. Toisaalta Etelä-Suomen väestöltään pienemmät maakunnat eivät sijoitu kovin korkealle liikemääriä vertailtaessa. (Tilastokeskus 2002, 76-81.)

Kuvio 9. Majoitusliikkeiden määrä (%) maakunnittain.

Uudenmaan maakunnan suurissa majoitusliikkeissä oli vuonna 2002 yli 13 000 huonetta ja mökkiä. Lapin majoitusliikkeissä vastaavana ajankohtana oli tarjolla runsas 7 000 huonetta ja mökkiä. Nämä kaksi aluetta erottuivat selvästi huonekapasiteetin suuruuden perusteella muusta Suomesta, sillä seuraavaksi suurimmat huonekapasiteetit omaavat alueet jäivät noin 4 000 huone- ja mökkipaikkaan. (Tilastokeskus 2002, 76-81.)

Myös vuodekapasiteetin osalta Uudenmaan (25 130 vuodepaikkaa) ja Lapin (19 420 vuodepaikkaa) asema korostui vuoden 2002 suurten majoitusliikkeiden vertailussa. Yli 9 000 vuodepaikkaa oli Etelä-Savon, Keski-Suomen, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen suurissa majoitusliikkeissä. Sen sijaan muissa maakunnissa jäätettiin alle 7 000 vuodepaikan lukemiin. Itä-Uudenmaan ja Keski-Pohjanmaan suurissa majoitusliikkeissä vuodekapasiteetti jäi jopa alle kahden tuhannen. (Tilastokeskus 2002, 76-81.)

7. Etelä-Suomen suuralueen pienet majoitusliikkeet

7.1 Uusimaa

Uusimaa on väestömäärältään Suomen suurin maakunta. Etenkin pääkaupunkiseutu muodostaa maan tärkeimmän matkailun kohde- ja lähtöalueen (Vuoristo, ym. 2001, 127). Suuria vähintään kymmenen huoneen majoitusliikkeitä maakunnassa on yhteensä 144 kappaletta. Näissä majoitusliikkeissä on 13 081 huonetta, joissa on yhteenlaskettuna 25 130 vuodepaikkaa. Helsingin osuus korostuu verrattaessa sitä muun maakunnan suurten majoitusliikkeiden tarjontaan. Pääkaupungissa on sekä huone-, että vuodekapasiteetilla mitattuna yli puolet alueen kaikista majoitusliikepaikoista. (Tilastokeskus 2002, 76).

Pienten alle kymmenen huoneen majoitusliikkeiden määrä on Uudellamaalla suhteellisen pieni. Näitä liikkeitä on alueella 46 kappaletta. Näissä majoitusliikkeissä on 227 huonetta ja niiden yhteenlaskettu vuodekapasiteetti on 689 kappaletta. Uudenmaan maakunnan pienistä majoitusliikkeistä suurin osa kuuluu ryhmään: matkustajakodit, täysihoidot ja aamiaismajoituspalvelut. Näitä liikkeitä on alueella 30 kappaletta. Pieniä lomakyliä maakunnassa toimii kymmenen kappaletta ja pieniä hotelleja on yhteensä kuusi kappaletta.

Maakunnan pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä 142 huonetta. Vuodepaikkoja tämän ryhmän pienissä majoitusliikkeissä on 462 kappaletta. Suurimmillaan huoneiden tarjonta on kesäkuukausina ja vastaavasti kesäsesongin ulkopuolella huonetarjonta on vähäisempää. Yöpymisten laskennallinen määrä Uudenmaan maakunnan pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on noin 13 600 kappaletta vuodessa.

Uudenmaan alueen pienissä lomakylissä on yhteensä 50 huonetta tai mökkiä. Näissä liikkeissä on yhteensä 136 vuodepaikkaa. Lähes poikkeuksetta tämän ryhmän majoitusliikkeet ovat avoinna ympärivuotisesti. Laskennallisen arvion mukaan vuoden aikana Uudenmaan pienissä lomakylissä tapahtuu noin 4 400 yöpymistä.

Hotellien osuus Uudenmaan pienten majoitusliikkeiden keskuudessa on varsin pieni. Alueen pienissä hotelleissa on 35 huonetta, joissa on yhteensä 91 vuodepaikkaa. Pääsääntöisesti maakunnan pienet hotellit harjoittavat toimintaansa ympäri vuoden ja laskennallisesti niiden yhteenlaskettu vuotuinen yöpymismäärä on noin 3 300 kappaletta.

Kokonaisuudessaan tarkasteltuna pienten majoitusliikkeiden asema jää Uudellamaalla varsin vähäiseksi verrattuna sitä koko majoitusliiketarjontaan. Vaikka 24,2 prosenttia alueen majoitusliikkeistä on pieniä, niin kokonaishuonekapasiteetista ainoastaan 1,7 prosenttia on kyseisissä liikkeissä. Pienten majoitusliikkeiden osuus vuodekapasiteetista on Uudellamaalla 2,7 prosenttia.

Yöpymisten määrällä mitattuna Uudenmaan maakunnan pienet majoitusliikkeet jäävät selvästi suurten liikkeiden varjoon. Laskennallisen käyttöasteprosentin mukaan alueen pienissä majoitusliikkeissä tapahtuu vuodessa noin 21 300 yöpymistä, se vastaa ainoastaan 0,6 prosenttia kaikista Uudenmaan majoitusliikkeiden yöpymisistä.

7.2 Itä-Uusimaa

Itä-Uudenmaan maakunta sijaitsee välittömästi pääkaupunkiseudun lähistöllä. Alueen sijainti houkuttelee paljon päiväkävijöitä, mikä luonnollisesti vähentää majoitusliikkeiden kysyntää (Vuoristo, ym. 2001, 140). Itä-Uudenmaan maakunnassa on 17 tilastoinnin piirissä olevaa majoitusliikettä. Huoneita näissä liikkeissä on yhteensä 650 ja vuodepaikkojen lukumäärä on 1 292 kappaletta. Porvoo on Itä-Uudenmaan ehdoton matkailukeskus ja yli 70 prosenttia alueen huone- ja vuodekapasiteetista sijaitseekin tässä kaupungissa. (Tilastokeskus 2002, 76.)

Itä-Uudellamaalla pienten majoitusliikkeiden määrä ylittää suurten liikkeiden määrän. Näitä alle kymmenen huoneen majoitusliikkeitä on alueella 19 kappaletta. Kyseisissä majoitusliikkeissä on yhteensä 92 huonetta, joissa puolestaan on yhteensä 317 vuodepaikkaa. Matkustajakodit, täysihoidot ja aamiaismajoituspalvelut muodostavat suurimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän Itä-Uudellamaalla. Tähän ryhmään kuuluvia liikkeitä on alueella 15 kappaletta. Lisäksi maakunnassa toimii neljä muuta pientä

majoitusliikettä, joiden tarkempi yksilöiminen ei ole mahdollista yksittäisen elinkeinonharjoittajan tietosuojan säilyttämisen vuoksi.

Itä-Uudenmaan alueen pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä 70 huonetta. Vuodepaikkojen määrä näissä liikkeissä on yhteensä 203 kappaletta. Valtaosa näistä majoitusliikkeistä on avoinna ympäri vuoden, ja muiden liikkeiden avoinnaolo rajoittuu touko-syyskuun väliseksi ajaksi. Laskennallisia yöpymisiä Itä-Uudenmaan pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä noin 4 800 kappaletta vuodessa.

Maakunnan muissa pienissä majoitusliikkeissä on yhteensä 22 huonetta ja näissä puolestaan yhteensä 114 vuodepaikkaa. Kyseiset majoitusliikkeet ovat pääsääntöisesti toiminnassa ympärivuotisesti. Laskennallista käyttöaste prosenttia hyväksikäyttäen saadaan näiden majoitusliikkeiden yhteenlasketuksi vuotuiseksi yöpymisten määräksi noin 3 900.

Itä-Uudellamaalla pieniä majoitusliikkeitä on enemmän kuin suuria vähintään kymmenen huoneen liikkeitä. 52,8 prosenttia alueen majoitusliikkeistä on pieniksi luokiteltavia. Huonekapasiteetista nämä liikkeet kattavat 12,4 prosenttia alueen kokonaistarjonnasta ja vuodekapasiteetin osuus nousee peräti 19,7 prosenttiin.

Suhteellisesti mitattuna Itä-Uudenmaan pienet majoitusliikkeet keräävät huomattavasti enemmän yöpyjiä kuin pääkaupunkiseudun vastaavat liikkeet. Maakunnan pienissä majoitusliikkeissä tapahtuu kuusi prosenttia kaikista alueen majoitusliikkeiden yöpymisistä. Laskennallisten käyttöasteiden mukaan tämä tarkoittaa yhteensä noin 8 700 yöpymistä vuodessa.

7.3 Varsinais-Suomi

Varsinais-Suomi on valtakunnan historiallista ydinaluetta. Vaikka alue tarjoaa kävijöille lukuisia kulttuurinähtävyyksiä ja olosuhteet ympärivuotiseen matkailuun ovat olemassa, niin matkailun painopiste on selvästi kesäkaudella. (Vuoristo, ym. 2001, 150-151). Maakunnassa on 94 suurta majoitusliikettä, ja näissä on yhteensä 4 283

huonetta. Alueen suurissa majoitusliikkeissä on yhteensä 9 023 vuodepaikkaa. Turku on alueen ehdoton matkailukeskus. Maakunnan suurten liikkeiden huonekapasiteetista yli puolet sijoittuu Turkuun, ja vuodekapasiteetilla mitattunakin kaupungin osuus on lähes puolet Varsinais-Suomen kokonaiskapasiteetista. (Tilastokeskus 2002, 76.)

Pieniä majoitusliikkeitä on Varsinais-Suomen maakunnassa paljon. Yhteensä tähän ryhmään kuuluvia liikkeitä on 145 kappaletta. Näissä liikkeissä on yhteensä 752 huonetta ja niissä puolestaan yhteensä 2 613 vuodepaikkaa. Myös Varsinais-Suomessa suurin osa pienistä majoitusliikkeistä on matkustajakoteja, täysihoteloita ja aamiaismajoituspalveluja. Näitä liikkeitä on yhteensä 85 kappaletta. Lomakyläalueella on 43 kappaletta ja pieniä hotelleja maakunnasta löytyy 13. Edellä mainittujen lisäksi kyseisellä alueella on neljä pientä leirintä- ja matkailuvaunualuetta.

Huoneita pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on Varsinais-Suomen maakunnassa yhteensä 431 kappaletta. Vuodepaikkoja näissä liikkeissä on tarjolla 1 309 kappaletta. Laskennallisen käyttöasteen mukaan tämän ryhmän majoitusliikkeissä on noin 40 100 yöpymistä vuodessa.

Varsinais-Suomen pienten lomakyläyhteisöjen yhteenlaskettu huone- tai mökkimäärä on 228. Vuodepaikkoja tämän majoitusliikeryhmän piirissä on 1 041 kappaletta. Lomakylät ovat pääsääntöisesti avoinna ympäri vuoden, ja ainoastaan muutaman aukioloaika rajoittuu kevästä syksyyn. Yöpyminen määrä kohoaa suhteellisen korkeaksi myös tämän majoitusliikeryhmän piirissä. Yhteensä Varsinais-Suomen pienille lomakylille saadaan noin 31 600 laskennallista yöpymistä vuodessa.

Hotellihuoneita Varsinais-Suomen pienissä majoitusliikkeissä on 62 kappaletta ja yhteensä niissä on 173 vuodepaikkaa. Ainoastaan yhden Varsinais-Suomessa sijaitsevan pienen hotellin aukiolo rajoittuu kesäsesonkiin, ja näin ollen muut tämän ryhmän majoitusliikkeet ovat avoinna koko vuoden. Laskennallisten yöpyminen määrä näissä majoitusliikkeissä on yhteensä noin 6 600 kappaletta.

Leirintä- ja matkailuvaunualueet muodostavat vähälukuisimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän Varsinais-Suomessa. Tämän ryhmän liikkeissä on alueella yhteensä 31 huonetta ja niissä edelleen yhteensä 90 vuodepaikkaa. Yöpyminen laskennallinen

määrä näissä majoitusliikkeissä on noin 2 200 kappaletta vuodessa. Pääsääntöisesti maakunnan pienet leirintä- ja matkailuvaunualueet ovat avoinna ainoastaan kesäsesongin aikana.

Pienten liikkeiden osuus kaikista Varsinais-Suomen majoitusliikkeistä on 60,7 prosenttia. Alueen huonekapasiteetista ne kattavat kuitenkin vain 14,9 prosenttia, ja vuodekapasiteettia tarkasteltaessa niiden osuus jää 22,5 prosenttiin.

Vaikka maakunnassa on huomattava määrä pieniä majoitusliikkeitä, niin yöpymismäärillä mitattuna niiden asema jää selvästi suurempien liikkeiden varjoon. Varsinais-Suomen majoitusliikkeiden kokonaisyöpymismäärästä pienten liikkeiden laskennallinen osuus on 7,4 prosenttia, mikä vastaa noin 80 500 yöpymistä vuodessa.

7.4 Kanta-Häme

Kanta-Häme on pienen väestömääränsä vuoksi riippuvainen alueen ulkopuolelta tulevasta matkailusta. Suomen suuret kaupungit sijaitsevat kuitenkin riittävän lähellä tätä maakuntaa. (Vuoristo, ym. 2001, 165-166.) Hämeenlinna on alueen matkailukeskus ja noin 40 prosenttia maakunnan huone- ja vuodekapasiteetista sijoittuu sinne. Kanta-Hämeessä on yhteensä 39 kappaletta suurta vähintään kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikettä. Näissä liikkeissä on yhteensä 1 610 huonetta ja 3 672 vuodepaikkaa. (Tilastokeskus 2002, 77.)

Kanta-Hämeen maakunnassa on 33 kappaletta pieniä majoitusliikkeitä. Kyseisissä majoitusliikkeissä on yhteensä 176 huonetta ja vuodekapasiteetin määrä näissä liikkeissä on yhteensä 628 kappaletta. Myös Kanta-Hämeessä matkustajakodit, täysihotellit ja aamiaismajoituspalvelut muodostavat suurimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän. Näitä liikkeitä on maakunnassa yhteensä 18 kappaletta. Lomakylät ovat seuraavaksi suurin ryhmä, niiden lukumäärä alueella on 11. Tämän lisäksi maakuntaan on sijoittunut neljä pientä hotellia.

Maakunnan pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä 93 huonetta. Vuoteiden määrä näissä liikkeissä on 220 kappaletta. Suurin osa kysei-

sistä liikkeistä on avoinna ympäri vuoden, ja muiden aukioloajat ajoittuvat vaihtelevasti toukokuun alun ja syyskuun lopun väliseksi ajaksi. Yöpymisten laskennallinen määrä tämän ryhmän majoitusliikkeissä on noin 6 400 kappaletta vuodessa.

Liikemäärällä mitattuna lomakylät muodostavat vasta toiseksi suurimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän Kanta-Hämeessä. Kuitenkin tämän ryhmän 57 huoneessa tai mökissä on peräti 322 vuodepaikkaa. Kaikki tämän ryhmän majoitusliikkeet ovat avoinna koko vuoden ja laskennallisia yöpymisiä niissä tapahtuu yhteensä noin 10 300 kappaletta.

Myöskään Kanta-Hämeessä pienten hotellien osuus majoitusliikkeiden kokonaismäärästä ei ole kovin suuri. Alueen pienissä hotelleissa on yhteensä 26 huonetta. Näiden huoneiden yhteenlaskettu vuodemäärä on 86 kappaletta. Kaikki neljä kyseisen majoitusryhmän liikettä ovat ympärivuotisesti avoinna. Vuoden aikana Kanta-Hämeen pienissä hotelleissa laskennallisia yöpymisiä tapahtuu noin 3 400 kappaletta.

Kanta-Hämeen alueella pienten majoitusliikkeiden määrä ei aivan yllä suurten liikkeiden tasolle. Kuitenkin 45,8 prosenttia alueen majoitusliikkeistä on kapasiteetiltaan alle kymmenen huonetta. Kanta-Hämeen maakunnan majoitusliikkeiden huonekapasiteetista 9,9 prosenttia sijoittuu pieniin liikkeisiin. Vuodekapasiteettia tarkasteltaessa osuus nousee 14,6 prosenttiin.

Yhteensä Kanta-Hämeen pienissä majoitusliikkeissä tapahtuu vuoden aikana noin 20 100 laskennallista yöpymistä. Alueen majoitusliikkeiden kokonaisyöpymismäärään suhteutettuna se vastaa 5,9 prosenttia kaikista yöpymisistä.

7.5 Päijät-Häme

Päijät-Hämeen maakunta sijaitsee Suomen järviolueella. Matkailun kannalta alueen sijainti on erinomainen ja liikenne yhteydet muun muassa pääkaupunkiseudulle ovat hyvät. (Vuoristo, ym. 2001, 173.) Maakuntaan on sijoittunut 38 vähintään kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikettä. Huoneita näissä majoitusliikkeissä on 2 034 kappaletta ja vuodemäärä on 4 436. Lahti ja Heinola ovat Päijät-Hämeen matkailu-

keskuksia ja noin 70 prosenttia alueen sekä huone-, että vuodekapasiteetista sijoittuu näihin kaupunkeihin. (Tilastokeskus 2002, 77.)

Pieniä majoitusliikkeitä on Päijät-Hämeen maakunnassa yhteensä 54 kappaletta. Huoneita näissä liikkeissä on 248. Vuodepaikkoja kyseisissä majoitusliikkeissä on yhteensä 1 015 kappaletta. Päijät-Hämeessä lomakylät muodostavat suurimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän. Näitä liikkeitä on alueella yhteensä 24 kappaletta. Matkustajakodit, täysihoitolat ja aamiaismajoituspalvelut muodostavat vasta seuraavaksi suurimman ryhmän. Kyseisiä majoitusliikkeitä maakunnan alueella on yhteensä 17 kappaletta. Pieniä hotelleja Päijät-Hämeestä löytyy 11 ja muita alle kymmenen huoneen majoitusliikkeitä maakuntaan sijoittuu kaksi kappaletta.

Pienissä lomakylissä on yhteensä 120 huonetta tai mökkiä. Vuodepaikkoja näissä liikkeissä on yhteensä 523 kappaletta. Laskennallinen yöpymisten määrä tässä majoitusliikeryhmässä on noin 15 100 kappaletta vuodessa.

Päijät-Hämeen pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä 64 huonetta, joissa on yhteensä 280 vuodepaikkaa. Laskennallisen käyttöaste-prosentin mukaan tämän ryhmän majoitusliikkeissä tapahtuu noin 8 600 yöpymistä vuodessa.

Maakunnan pienissä hotelleissa on 55 huonetta. Kyseisissä majoitusliikkeissä on yhteensä 167 vuodepaikkaa. Laskennallisesti tämän ryhmän majoitusliikkeissä yöpymisiä on vuoden aikana noin 5 800 kappaletta.

Muissa Päijät-Hämeen pienissä majoitusliikkeissä on yhteensä yhdeksän huonetta. Vuodepaikkojen määrä näissä majoitusliikkeissä on yhteensä 45 kappaletta. Yöpymisten laskennallinen määrä tämän ryhmän majoitusliikkeissä on noin 700 kappaletta vuodessa.

Kaikista Päijät-Hämeen majoitusliikkeistä pienten alle kymmenen huoneen majoituskapasiteetin omaavien liikkeiden osuus on 58,7 prosenttia. Huonekapasiteetista nämä liikkeet kattavat 10,9 prosenttia ja vuodekapasiteetilla mitattuna pienten majoitusliikkeiden osuus nousee 18,6 prosenttiin.

Laskennallisten käyttöasteiden mukaan Päijät-Hämeen maakunnan vuotuisista majoitusliikkeiden yöpymisistä noin 30 200 tapahtuu pienissä majoitusliikkeissä. Tämä vastaa 6,2 prosenttia alueen kokonaisyöpymismäärästä.

7.6 Kymenlaakso

Kymenlaakso ei kuulu Suomen vilkkaimpiin matkailualueisiin. Osittain tämä johtuu alueen imagosta, joka leimaa maakunnan enemmänkin teollisuuden tuotantovyöhykkeeksi kuin matkailualueeksi (Vuoristo, ym. 2001, 164). Suuria majoitusliikkeitä Kymenlaaksossa on yhteensä 37 kappaletta. Näissä liikkeissä on 1 381 huonetta ja 3 035 vuodepaikkaa. Huone- ja vuodekapasiteetilla mitattuna maakunnan kaksi suurinta matkailukeskusta ovat Kotka ja Kouvola. (Tilastokeskus 2002, 78.)

Alle kymmenen huoneen kapasiteetin omaavia pieniä majoitusliikkeitä on Kymenlaakson alueella 42 kappaletta. Näiden liikkeiden yhteenlaskettu kapasiteetti on 196 huonetta. Vuodepaikkoja maakunnan pienistä majoitusliikkeistä löytyy yhteensä 700 kappaletta. Yli puolet Kymenlaakson pienistä majoitusliikkeistä kuuluu ryhmään: matkustajakodit, täysihoitolat ja aamiaismajoituspalvelut. Tämän ryhmän liikkeitä on maakunnassa yhteensä 25 kappaletta. Pienten lomakyläliikkeen määrä on alueella 13 kappaletta ja edellä mainittujen lisäksi maakunnassa toimii neljä muuta pientä majoitusliikettä.

Maakunnan pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä 120 huonetta. Vuodepaikkojen määrä tämän ryhmän majoitusliikkeissä on yhteensä 353 kappaletta. Pääsääntöisesti kyseisen ryhmän majoitusliikkeet ovat avoinna ympärivuotisesti, ainoastaan yhden liikkeen aukiolo rajoittuu keväästä syksyyn. Laskennallisia yöpymisiä näille liikkeille tulee yhteensä noin 11 600 kappaletta vuodessa.

Kymenlaakson pienissä lomakylissä on yhteensä 56 huonetta. Vuoteita näissä majoitusliikkeissä on yhteensä 304. Myös tämän ryhmän majoitusliikkeet ovat pääsääntöisesti ympärivuotisesti avoinna. Laskennallisen käyttöasteen mukaisia yöpymisiä Kymenlaakson pienissä lomakylissä tapahtuu noin 8 300 kappaletta vuodessa.

Muissa Kymenlaakson pienissä majoitusliikkeissä on yhteensä 19 huonetta. Vuodepaikkojen määrä kyseisissä majoitusliikkeissä on 43 kappaletta. Kaikki tämän ryhmän majoitusliikkeet ovat avoinna koko vuoden. Laskennallisesti kyseisissä pienissä majoitusliikkeissä yöpymisiä on vuoden aikana noin 1 700 kappaletta.

Kymenlaakson maakunnassa pienten liikkeiden osuus on 53,2 prosenttia alueen kaikista majoitusliikkeistä. Huonekapasiteetista pienet majoitusliikkeet kattavat kuitenkin ainoastaan 12,4 prosenttia. Vuodekapasiteettia tarkasteltaessa kyseisten liikkeiden osuus kohoaa 18,7 prosenttiin.

Laskennallisia yöpymisiä maakunnan pienissä majoitusliikkeissä tapahtuu noin 21 600 vuodessa. Tämä vastaa 7,9 prosenttia kaikista Kymenlaakson majoitusliikkeiden yöpymisistä.

7.7 Etelä-Karjala

Etelä-Karjala sijaitsee aivan maan itärajan tuntumassa. Matkailun kannalta tämä merkitsee sitä, että tuntuva osa alueen matkailuvirrasta saapuu maakuntaan Venäjän puolelta. Varsinkin Pietarin läheisyys vaikuttaa voimakkaasti Etelä-Karjalan matkailuun (Vuoristo, ym. 2002, 199). Maakunnassa on yhteensä 45 suurta vähintään kymmenen huoneen majoitusliikettä. Huoneita näissä liikkeissä on yhteensä 2 026 kappaletta ja vuodepaikkoja alueen suurista majoitusliikkeistä löytyy yhteensä 4 876 kappaletta. (Tilastokeskus 2002, 78.)

Pieniä majoitusliikkeitä on maakunnassa suhteellisen vähän verrattuna sitä suurten majoitusliikkeiden määrään. Etelä-Karjalan alueella on ainoastaan 27 pieneksi luokiteltavaa majoitusliikettä. Näissä liikkeissä on yhteensä 126 huonetta ja 472 vuodepaikkaa. Suurimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän Etelä-Karjalassa muodostavat matkustajakodit, täysihoitolat ja aamiaismajoituspalvelut. Näitä liikkeitä maakunnassa on yhteensä 13. Pieniä lomakyliä alueella sijaitsee yhdeksän kappaletta ja hotellien määrä on viisi kappaletta.

Etelä-Karjalan maakunnan pienissä matkustajakodeissa, täysihoitoloissa ja aamiaismajoituspalveluissa on yhteensä 55 huonetta. Vuodepaikkojen määrä tämän ryhmän majoitusliikkeissä on yhteensä 204 kappaletta. Laskennallisen käyttöasteprosentin mukaan tarkasteltuna kyseisen ryhmän majoitusliikkeissä tapahtuu noin 6 800 yöpymistä vuodessa. Etelä-Karjalan pienet matkustajakodit ja vastaavat majoitusliikkeet ovat kaikki avoinna ympäri vuoden.

Pienissä lomakylissä on maakunnan alueella yhteensä 37 huonetta. Näiden liikkeiden yhteenlaskettu vuodekapasiteetti on 190 kappaletta. Yöpymisten laskennallinen määrä Etelä-Karjalan pienissä lomakylissä on noin 4 600 kappaletta. Lomakylien aukioloajat vaihtelevat 3 –12 kuukauden välillä, tosin niin että kaikki liikkeet ovat avoinna kesäkuun ja elokuun välisen ajan.

Maakunnan pienissä hotelleissa on yhteensä 34 huonetta. Vuodepaikkoja Etelä-Karjalan pienistä hotelleista löytyy yhteensä 78 kappaletta. Vuoden aikana alueen pienissä hotelleissa tapahtuu noin 3 100 laskennallista yöpymistä. Kaikki tämän ryhmän majoitusliikkeet ovat myös avoinna ympärivuotisesti.

Etelä-Karjalan maakunnassa pienten majoitusliikkeiden määrä ja suhteellinen osuus on varsin pieni verrattuna muihin Etelä-Suomen maakuntiin. Kaikista maakunnan majoitusliikkeistä 37,5 prosenttia on pieniä alle kymmenen huoneen majoituskapasiteetin liikkeitä. Huonekapasiteetista 5,9 prosenttia sijoittuu näihin liikkeisiin ja maakunnan majoitusliikkeiden kokonaisvuodemäärästä 8,8 prosenttia on pienissä majoitusliikkeissä.

Laskennallisia yöpymisiä alueen pienissä majoitusliikkeissä tapahtuu yhteensä noin 14 500 kappaletta vuodessa. Tämä vastaa ainoastaan 3,6 prosenttia kaikista maakunnan majoitusliikkeissä tapahtuvista yöpymisistä. Etelä-Karjala erottuukin Uudenmaan ohella maakuntana, jonka alueella pienten majoitusliikkeiden yöpymiset jäävät hyvin vähäisiksi suhteutettuna yöpymisten kokonaisuuteen kaikissa majoitusliikkeissä.

8. Länsi-Suomen suuralueen pienet majoitusliikkeet

8.1 Satakunta

Satakunnan merkitys matkailumaakuntana jää suhteellisen vähäiseksi. Varsinkin alueen suuret kaupungit Pori ja Rauma leimautuvat enemmänkin teollisuus- kuin matkailukeskuksiksi (Moilanen, 1998, 108-109). Maakunnan alueella on 47 suurta yli kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikettä. Näissä liikkeissä on yhteensä 1 791 huonetta ja 3 959 vuodepaikkaa. (Tilastokeskus 2002, 77.)

Pienten majoitusliikkeiden määrä ylittää Satakunnassa suurten liikkeiden määrän. Näitä liikkeitä on alueella 61 kappaletta. Maakunnan pienissä majoitusliikkeissä on yhteensä 276 huonetta ja näissä puolestaan on yhteensä 857 vuodepaikkaa. Satakunnan maakunnan suurimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän muodostavat matkustajakodit, täysihoidot ja aamiaismajoituspalvelut. Tämän ryhmän liikkeitä alueella on yhteensä 36 kappaletta. Pieniä lomakyliä maakuntaan sijoittuu 19 ja alle kymmenen huoneen kapasiteetin hotelleja alueelta löytyy kuusi kappaletta.

Pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä 181 huonetta. Vuodepaikkojen määrä näissä liikkeissä on 479 kappaletta. Laskennallisen käyttöasteen mukaisesti kyseisissä majoitusliikkeissä tapahtuu noin 14 900 yöpymistä vuodessa.

Satakunnan pienten lomakylien yhteenlaskettu huonemäärä on 59 kappaletta. Vuoteiden määrä puolestaan on yhteensä 286 kappaletta. Maakunnan pienten lomakylien laskennallisten yöpymisten määrä on noin 8 600 kappaletta vuodessa.

Alueen pienissä hotelleissa on yhteensä 36 huonetta. Maakunnan pienten hotellien yhteenlaskettu vuodekapasiteetti on 92 kappaletta. Satakunnan kaikki pienet hotellit ovat avoinna ympäri vuoden ja laskennallisten yöpymisten määrä kyseisissä majoitusliikkeissä on noin 3 600 kappaletta vuodessa.

Pienten liikkeiden osuus on Satakunnan kaikkien majoitusliikkeiden keskuudessa 56,5 prosenttia. Maakunnan huonekapasiteetista näissä liikkeissä on yhteensä 13,4 prosenttia. Kun tarkastellaan vuodekapasiteettia nousee pienten majoitusliikkeiden osuus 17,8 prosenttiin.

Satakunnan pienissä majoitusliikkeissä yöpymisten laskennallinen määrä on noin 27 100 kappaletta vuodessa. Tämä vastaa 8,7 prosenttia kaikista maakunnan majoitusliikkeissä tapahtuvista yöpymisistä.

8.2 Pirkanmaa

Pirkanmaan rooli matkailualueena on kaksijakoinen. Sen vetovoima perustuu sekä luontoon että kulttuuriin (Vuoristo, ym. 2002, 180). Maakunnan ylivoimaisesti suosituin matkailukeskus on Tampere, jossa majoitusliikkeiden tarjontakin on suurinta. Pirkanmaan alueella on yhteensä 88 suurta majoitusliikettä. Kyseisissä liikkeissä on yhteensä 4 310 huonetta ja niissä edelleen 9 562 vuodepaikkaa. (Tilastokeskus 2002, 77.)

Pienten majoitusliikkeiden määrä Pirkanmaalla on lähes sama kuin suurten liikkeiden. Näitä pieniä majoitusliikkeitä maakunnasta löytyy 89 kappaletta. Kyseisissä liikkeissä on 416 huonetta. Vuodepaikkoja on Pirkanmaan pienissä majoitusliikkeissä yhteensä 1 781 kappaletta.

Matkustajakodit, täysihoidot ja aamiaismajoituspalvelut ovat suurin pienten majoitusliikkeiden ryhmä Pirkanmaalla. Näitä liikkeitä on alueella 47 kappaletta. Seuraavaksi suurimman ryhmän muodostavat maakunnan 29 pientä lomakylää. Pieniä hotelleja Pirkanmaalla on 12 kappaletta. Muu pienten majoitusliikkeiden tarjonta Pirkanmaan alueella jää tässä yhteydessä tarkemmin käsittelemättä elinkeinonharjoittajan tietosuojaan säilyttämisen vuoksi.

Pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on tarjolla yhteensä 210 huonetta. Vuodepaikkojen määrä näissä liikkeissä on yhteensä 900 kappaletta. Laskennallisesti kyseisissä majoitusliikkeissä tapahtuu noin 27 400 yöpymistä vuodessa.

Pirkanmaan pienten lomakylien yhteenlaskettu huonemäärä on 151 kappaletta. Vuodepaikkoja alueen pienissä lomakylissä on yhteensä 637 kappaletta. Vuoden aikana tämän ryhmän majoitusliikkeissä on yhteensä noin 17 700 laskennallista yöpymistä.

Maakunnan pienissä hotelleissa on 56 huonetta. Näiden alle kymmenen huoneen kapasiteetin omaavien hotellien yhteenlaskettu vuodemäärä on 223 kappaletta. Yhtä liikettä lukuun ottamatta Pirkanmaan pienet hotellit ovat avoinna ympärivuotisesti. Laskennallisia yöpymisiä maakunnan pienissä hotelleissa tapahtuu noin 8 000 kappaletta vuodessa.

Muun Pirkanmaalla tapahtuvan pienten majoitusliikkeiden toiminnan piirissä on yhteensä kolme huonetta. Vuodepaikkojen määrä tämän majoitusliikeryhmän piirissä on yhteensä 21 kappaletta. Laskennallisia yöpymisiä tässä ryhmässä tapahtuu noin 800 kappaletta vuodessa.

Tarkasteltaessa majoitusliikkeiden kokonaismäärää Pirkanmaalla pienten liikkeiden osuus kohoaa 50,3 prosenttiin. Maakunnan huonekapasiteetista näihin liikkeisiin sijoittuu 8,8 prosenttia ja kokonaisvuodekapasiteetista pienten majoitusliikkeiden osuus on 15,7 prosenttia.

Yhteensä Pirkanmaan pienissä majoitusliikkeissä laskennallisia yöpymisiä on noin 53 900 kappaletta vuodessa. Tämä vastaa 4,7 prosenttia kaikista maakunnan majoitusliikkeissä tapahtuvista yöpymisistä.

8.3 Keski-Suomi

Keski-Suomen maakunnan väestöpohja on niin pieni, että matkailun kehittyminen on selvästi muualta saapuvien turistien varassa. Jyväskylä on alueen ehdoton matkailukeskus, mutta maakunnasta löytyy myös muita merkittäviä matkailukuntia. (Vuoristo, ym. 2002, 190.) Keski-Suomessa on 85 suurta majoitusliikettä. Huoneita näissä liikkeissä on yhteensä 3 640 kappaletta ja vuodepaikkoja niistä löytyy 9 637 kappaletta. (Tilastokeskus 2002, 79.)

Pieniä majoitusliikkeitä on Keski-Suomen maakunnassa 126 kappaletta. Kyseisissä liikkeissä on yhteensä 609 huonetta. Vuodekapasiteetin suuruus näissä majoitusliikkeissä yhteensä on 2 469 kappaletta. Keski-Suomen maakunnassa lomakylät muodostavat suurimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän. Näitä liikkeitä alueella on 59 kappaletta. Matkustajakodit, täysihoidot ja aamiaismajoituspalvelut ovat vasta toiseksi suurin pienten majoitusliikkeiden ryhmä Keski-Suomessa. Niitä alueelle sijoituu yhteensä 48 kappaletta. Pieniä hotelleja maakunnassa on 14 kappaletta ja edellä mainittujen lisäksi viisi pientä leirintä- ja matkailuvaunualuetta sijoittuu Keski-Suomeen.

Maakunnan pienissä lomakylissä on 275 huonetta. Vuodepaikkoja Keski-Suomen pienistä lomakylistä löytyy yhteensä 1 221 kappaletta. Laskennallisesti Keski-Suomen alueen pienissä lomakylissä tapahtuu noin 35 600 yöpymistä vuodessa.

Pienissä matkustajakodeissa, täysihoidoissa ja aamiaismajoituspalveluissa on Keski-Suomessa yhteensä 249 huonetta. Näissä majoitusliikkeissä on yhteensä 812 vuodepaikkaa. Yöpymisten laskennallinen kokonaismäärä maakunnan pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on noin 25 000 kappaletta vuodessa.

Pienten hotellien yhteenlaskettu huonemäärä Keski-Suomen maakunnassa on 64 kappaletta. Vuodepaikkoja näistä hotelleista löytyy yhteensä 283 kappaletta. Yhtä liikettä lukuun ottamatta maakunnan pienet hotellit ovat avoinna koko vuoden ja laskennallisesti vuoden aikana niissä tapahtuu noin 10 800 yöpymistä.

Vähälukuisimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän Keski-Suomessa muodostavat pienet leirintä- ja matkailuvaunualueet. Näissä majoitusliikkeissä on yhteensä 21 huonetta. Vuodekapasiteetin suuruus kyseisissä liikkeissä on yhteensä 153 kappaletta. Pienten leirintä- ja matkailuvaunualueiden aukioloajat vaihtelevat huhtikuun alun ja lokakuun alun välillä ja laskennallinen yöpymisten määrä on kyseisten liikkeiden piirissä yhteensä noin 2 400 kappaletta.

Kokonaisuudessaan pienten liikkeiden osuus Keski-Suomen kaikista majoitusliikkeistä on 59,7 prosenttia. Alueen huonekapasiteetista näissä liikkeissä on 14,3 prosenttia.

Kun tarkastelu kohdistetaan vuodekapasiteettiin nousee pienten majoitusliikkeiden osuus Keski-Suomessa 20,4 prosenttiin.

Keski-Suomen pienissä majoitusliikkeissä laskennallisten yöpymisten määrä on noin 73 800 kappaletta vuodessa. Tämä vastaa 8,1 prosenttia kaikista alueen majoitusliikkeissä tapahtuvista yöpymisistä.

8.4 Etelä-Pohjanmaa

Etelä-Pohjanmaan maakuntaa ei pidetä erityisen vetovoimaisena matkailualueena. Merkittävin matkailukeskus alueella on Seinäjoki, jonka vetovoima rakentuu pitkälti muutaman kaupungissa järjestettävän joukkotapahtuman varaan. Myös Ähtäri ympäristöineen kerää jonkin verran matkailijavirtoja. (Vuoristo, ym. 2002, 189, 316-317.) Suuria vähintään kymmenen huoneen kapasiteetin omaavia majoitusliikkeitä on Etelä-Pohjanmaalla 55 kappaletta. Näissä liikkeissä on yhteensä 2 072 huonetta ja 4 871 vuodepaikkaa. (Tilastokeskus 2002, 79.)

Pienten majoitusliikkeitten määrä Etelä-Pohjanmaan maakunnassa on 86 kappaletta. Näiden liikkeiden yhteenlaskettu huonemäärä on 403 kappaletta. Maakunnan pienissä majoitusliikkeissä on yhteensä 1 407 vuodetta. Suurin osa alueen pienistä majoitusliikkeistä kuuluu ryhmään: matkustajakodit, täysihoidot ja aamiaismajoituspalvelut. Tämän ryhmän liikkeitä Etelä-Pohjanmaalla on 44 kappaletta. 30 lomakylää muodostavat seuraavaksi suurimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän maakunnassa. Tämän lisäksi alueella toimii yhdeksän pieneksi luokiteltavaa hotellia sekä muutama muu pieni majoitusliike joita ei tässä yhteydessä voida tarkastella yksityiskohtaisemmin.

Pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on Etelä-Pohjanmaalla yhteensä 210 huonetta. Vuodepaikkoja näissä liikkeissä on yhteensä 683 kappaletta. Yöpymisten laskennallinen määrä Etelä-Pohjanmaan pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä noin 19 300 kappaletta vuodessa.

Etelä-Pohjanmaan pienissä lomakylissä on 147 huonetta. Vuoteiden määrä kyseisissä liikkeissä on yhteensä 583 kappaletta. Suurin osa alueen pienistä lomakylistä on avoinna ympäri vuoden, ja ainoastaan kuudella liikkeellä aukioloajat rajoittuvat varhaisen kevään ja myöhäisen syksyn väliseksi ajaksi. Vuotuinen laskennallinen yöpymisten määrä on noin 16 000 kappaletta.

Maakunnan pienissä hotelleissa on 33 huonetta. Vuodekapasiteetin määrä näissä majoitusliikkeissä on yhteensä 114 kappaletta. Alueen kaikki pienet hotellit ovat avoinna ympäri vuoden ja laskennallinen yöpymisten määrä näissä majoitusliikkeissä on noin 4 500 kappaletta vuodessa.

Muun pienten liikkeiden piirissä toimivan majoituksen kapasiteetti on Etelä-Pohjanmaalla yhteensä 13 huonetta. Vuodepaikkoja kyseisen ryhmän majoitusliikkeistä löytyy yhteensä 27 kappaletta. Pääsääntöisesti tämän ryhmän majoitusliikkeet ovat avoinna ainoastaan osan vuodesta. Laskennallisesti arvioituna kyseisissä majoitusliikkeissä tapahtuu noin 800 yöpymistä vuodessa.

Kaikista Etelä-Pohjanmaan majoitusliikkeistä 61 prosenttia on pieniä alle kymmenen huoneen kapasiteetin liikkeitä. Maakunnan majoitusliikkeiden huonekapasiteetista nämä kattavat 16,3 prosenttia ja alueen vuodekapasiteetista niihin sijoittuu 22,4 prosenttia.

Etelä-Pohjanmaan pienissä majoitusliikkeissä on noin 40 600 laskennallista yöpymistä vuodessa. Tämä tarkoittaa sitä, että näiden liikkeiden yöpymisten määrä on 8,7 prosenttia alueen kaikista majoitusliikkeissä tapahtuvista yöpymisistä.

8.5 Pohjanmaa

Pohjanmaa ei profiloidu varsinaisena matkailumaakuntana. Alueen yksitoikkoinen topografia ei tarjoa mitään erityisiä houkutuksia luontoon perustuvalla matkailulla. Maakunnan suurin kaupunki Vaasa tarjoaa kuitenkin runsaasti erilaisia matkailijoille suunnattuja attraktioita, ja niinpä se onkin alueen ehdoton matkailukeskus (Vuoristo,

ym. 2002, 316). Pohjanmaalla on 48 suurta majoitusliikettä. Näissä liikkeissä on yhteensä 1 874 huonetta ja 4 691 vuodepaikkaa. (Tilastokeskus 2002, 80.)

Pieniä alle kymmenen huoneen majoitusliikkeitä Pohjanmaalla on 31 kappaletta. Kyseisissä liikkeissä on yhteensä 136 huonetta. Vuoteita alueen pienistä liikkeistä löytyy 487 kappaletta. Matkustajakodit, täysihoitolat ja aamiaismajoituspalvelut ovat suurin pienten majoitusliikkeiden ryhmä Pohjanmaalla. Niitä on alueella yhteensä 19 kappaletta. Pieniä lomakyliä alueelle sijoittuu kahdeksan kappaletta. Edellisten lisäksi maakunnasta löytyy neljä muuta pientä majoitusliikettä, joiden tarkemman erittelyn estää yksittäisen elinkeinonharjoittajan tietosuojan turvaaminen.

Pohjanmaan pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä 76 huonetta. Näiden majoitusliikkeiden yhteenlaskettu kapasiteetti on 289 vuodetta. Yhtä liikettä lukuun ottamatta kyseiset majoitusliikkeet ovat avoinna ympäri vuoden ja yöpymisten laskennallinen määrä kyseisissä majoitusliikkeissä on noin 9 200 kappaletta vuodessa.

Pienissä lomakylissä Pohjanmaalla on yhteensä 38 huonetta. Vuodepaikkoja näistä liikkeistä löytyy yhteensä 145 kappaletta. Laskennallisia yöpymisiä maakunnan pienissä lomakylissä tapahtuu noin 4 100 kappaletta vuodessa.

Maakunnan muissa pienissä majoitusliikkeissä on yhteensä 22 huonetta. Vuodepaikkoja tämän ryhmän liikkeiden keskuudesta löytyy 53 kappaletta. Tarkemman erittelyn ulkopuolisissa pienissä majoitusliikkeissä Pohjanmaalla tapahtuu noin 2 100 laskennallista yöpymistä vuodessa.

Kaikista Pohjanmaan majoitusliikkeistä pienten liikkeiden osuus on 39,2 prosenttia. Maakunnan huonekapasiteetista näiden liikkeiden osuus on 6,8 prosenttia. Kun tarkastelu kohdistetaan vuodemäärään, niin pienet majoitusliikkeet vastaavat 9,4 prosenttia alueen kokonaisvuodekapasiteetista.

Vuoden aikana Pohjanmaan pienissä majoitusliikkeissä tapahtuu noin 15 400 laskennallista yöpymistä. Tämä vastaa ainoastaan 4,4 prosenttia kaikista maakunnan majoitusliikkeissä tapahtuvista yöpymisistä.

9. Itä-Suomen suuralueen pienet majoitusliikkeet

9.1 Etelä-Savo

Etelä-Savon maakunnan matkailun vetovoima perustuu vaihteleviin saaristonäkymiin ja järvimatkailuun. Alueella on useita tasavahvoja matkailukeskuksia, joista tärkeimmät ovat Mikkeli ja Savonlinna. (Vuoristo, ym. 2002, 204,322.) Maakunnan alueella on 93 suurta vähintään kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikettä. Huonemäärä näissä liikkeissä on 3 571 kappaletta. Vuoteita majoitusliikkeistä löytyy yhteensä 9 638 kappaletta. (Tilastokeskus 2002, 78.)

Etelä-Savossa on 139 pientä alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikettä. Huoneita näissä liikkeissä on yhteensä 695 kappaletta. Vuoteiden määrä kyseisissä majoitusliikkeissä on 2 825 kappaletta. Lomakylät ovat Etelä-Savon maakunnan suurin pienten majoitusliikkeiden ryhmä. Näitä liikkeitä alueelle sijoittuu 81 kappaletta. Matkustajakodit, täysihoitolat ja aamiaismajoituspalvelut muodostavat toiseksi suurimman ryhmän maakunnassa. Niiden määrä on 48 kappaletta. Lisäksi Etelä-Savossa on viisi kappaletta sekä pieniä hotelleja että leirintä- ja matkailuvaunuaalueita.

Pienissä lomakylissä on yhteensä 382 huonetta. Vuodepaikkoja näissä majoitusliikkeissä on yhteensä 1 882 kappaletta. Liikkeistä valtaosa on avoinna ympärivuotisesti, mutta neljäntoista lomakylän aukiolo rajoittuu toukokuun ja lokakuun väliseksi ajaksi. Yöpymisten laskennallinen määrä kyseisissä liikkeissä on 52 800 kappaletta vuodessa.

Pienten matkustajakotien ja vastaavien majoitusliikkeiden piirissä on Etelä-Savon maakunnassa 254 huonetta. Vuodemäärä kyseisissä liikkeissä on yhteensä 764 kappaletta. Neljäntoista liikkeen avoinnaoloaika ajoittuu toukokuun ja syyskuun väliseksi ajaksi, muut kyseisen ryhmän liikkeistä ovat avoinna ympäri vuoden. Maakunnan pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä yöpymisten laskennallinen määrä vuodessa on noin 19 800 kappaletta.

Maakunnan pienissä hotelleissa on yhteensä 28 huonetta. Vuodepaikkojen määrä näissä majoitusliikkeissä on 80 kappaletta. Liikkeistä kaksi on avoinna ympärivuotisesti, ja kolmen liikkeen aukiolo ajoittuu huhti-lokakuun väliseksi ajaksi. Yöpymisten laskennallinen määrä Etelä-Savon pienissä hotelleissa on noin 1 900 kappaletta vuodessa.

Pienillä leirintä- ja matkailuvaunualueilla on maakunnassa yhteensä 22 huonetta. Vuoteiden yhteenlaskettu määrä näissä majoitusliikkeissä on 99 kappaletta. Ainoastaan yksi liikkeistä on avoinna ympäri vuoden, muiden aukioloajat rajoittuvat toukuu- ja syyskuun väliseksi ajaksi. Vuoden aikana kyseisissä liikkeissä tapahtuu noin 1 700 laskennallista yöpymistä

Etelä-Savon kaikista majoitusliikkeistä 59,9 prosenttia on pieniä alle kymmenen huoneen kapasiteetin liikkeitä. Näihin majoitusliikkeisiin sijoittuu 16,3 prosenttia alueen liikkeiden huonekapasiteetista. Vuodekapasiteetin osalta pienten majoitusliikkeiden osuus kohoaa 22,7 prosenttiin.

Pienten liikkeiden osuus kaikista Etelä-Savon majoitusliikkeissä tapahtuvista yöpymisistä on varsin korkea. Alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeissä tapahtuu vuodessa noin 76 200 laskennallista yöpymistä, mikä vastaa 11,6 prosenttia kaikista alueen majoitusliikkeiden yöpymisistä.

9.2 Pohjois-Savo

Pohjois-Savon maakunnan matkailusesonki käsittää kesäkauden lisäksi myös talvikauden. Vaikka alueen matkailu perustuu voimakkaasti luontoon liittyviin attraktioihin, niin Kuopion asema kongressi- ja liikematkailussa on Suomen oloissa merkittävä. Pohjois-Savon alueella kotimaisten matkailijoiden merkitys kohoaa huomattavasti suuremmaksi kuin ulkomaalaisten kävijöiden. (Vuoristo, ym. 2002, 211-217.) Maakuntaan sijoittuu 73 suurta majoitusliikettä. Huoneita näissä liikkeissä on 2 969 kappaletta. Vuodepaikkojen määrä kyseisissä majoitusliikkeissä on yhteensä 6 923 kappaletta. (Tilastokeskus 2002, 78.)

Pienten alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeiden määrä Pohjois-Savossa on 103 kappaletta. Näissä majoitusliikkeissä on 494 huonetta. Vuoteiden määrä maakunnan pienissä majoitusliikkeissä on yhteensä 1 985 kappaletta. Suurimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän alueella muodostavat lomakylät. Näitä liikkeitä maakunnassa on 45 kappaletta. Matkustajakodit, täysihoidot ja aamiaismajoituspalvelut ovat lähes yhtä suuri pienten majoitusliikkeiden ryhmä, niiden määrä Pohjois-Savossa on 44 kappaletta. Pieniä hotelleja maakuntaan sijoittuu 12 kappaletta. Lisäksi alueelta löytyy muutakin pienten majoitusliikkeiden kapasiteettia, jonka tarkemman käsittelyn estää elinkeinonharjoittajan tietosuojan turvaaminen.

Maakunnan pienissä lomakylissä on 217 huonetta. Vuodepaikkojen kokonaismäärä tämän majoitusliikeryhmän piirissä on yhteensä 977 kappaletta. Valtaosa Pohjois-Savon pienistä lomakylistä on avoinna koko vuoden, mutta osa liikkeistä rajoittaa aukioloaikansa toukokuun alun ja syyskuun lopun väliseksi ajaksi. Laskennallinen kokonaisyöpymisten määrä tämän ryhmän majoitusliikkeissä on noin 28 100 kappaletta vuodessa.

Pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on alueella yhteensä 216 huonetta. Vuodepaikkoja näissä liikkeissä on yhteensä 763 kappaletta. Vuoden aikana tämän ryhmän majoitusliikkeissä tapahtuu laskennallisesti noin 22 300 yöpymistä.

Pohjois-Savon pienten hotellien yhteenlaskettu huonekapasiteetti on 50 kappaletta. Vuodepaikkoja näissä liikkeissä on 225 kappaletta. Yhtä liikettä lukuun ottamatta alueen pienet hotellit ovat avoinna ympäri vuoden ja laskennallisten yöpymisten määrä näissä majoitusliikkeissä on noin 7 900 kappaletta vuodessa.

Maakuntaan sijoittuu majoituskapasiteettia myös muihin pieniin majoitusliikkeisiin. Huoneita tämän ryhmän majoitusliikkeissä on yhteensä 12 kappaletta. Vuodepaikkoja kyseisistä majoitusliikkeistä löytyy yhteensä 26 kappaletta. Laskennallisen arvion mukaan tämän ryhmän majoitusliikkeissä tapahtuu noin 400 yöpymistä vuodessa.

Kaikista Pohjois-Savon majoitusliikkeistä 58,5 prosenttia on pieniä alle kymmenen huoneen kapasiteetin liikkeitä. Huonekapasiteetista pienten liikkeiden osuus alueella 14,3 prosenttia ja vuodekapasiteetista ne kattavat 22,3 prosenttia.

Pohjois-Savon pienissä majoitusliikkeissä tapahtuu yhteensä noin 58 700 laskennallista yöpymistä vuodessa. Se vastaa 7,5 prosenttia kaikista alueen majoitusliikkeissä tapahtuvista yöpymisistä.

9.3 Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalan matkailun kannalta merkittäviä tekijöitä ovat kulttuuriregionalismi ja luontopainotteiset matkailukeskukset. Myös ulkomailta, varsinkin Venäjältä suuntautuvalla matkailulla on suuri merkitys maakunnalle. (Vuoristo, ym. 2002, 226-227.) Suuria majoitusliikkeitä alueella sijaitsee 74 kappaletta. Näissä liikkeissä on yhteensä 2 141 huonetta ja vuodepaikkoja kyseisistä liikkeistä löytyy 5 749 kappaletta. (Tilastokeskus 2002, 79.)

Pieniä alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeitä maakuntaan sijoittuu 130 kappaletta. Kyseisissä liikkeissä on yhteensä 631 huonetta. Majoitusliikkeiden yhteenlaskettu vuodekapasiteetti on 2 537 kappaletta. Suurin osa Pohjois-Karjalan pienistä majoitusliikkeistä on lomakylä. Näitä liikkeitä alueella on yhteensä 61 kappaletta. Seuraavaksi suurimman ryhmän muodostavat matkustajakodit, täysihoidot ja aamiaismajoituspalvelut. Kyseisiä majoitusliikkeitä maakuntaan sijoittuu 48 kappaletta. Edellisten lisäksi alueella toimii 19 pientä hotellia ja muitakin pieniä majoitusliikkeitä, joiden yksityiskohtainen tarkastelu ei ole mahdollista elinkeinonharjoittajan tietosuojaan turvaamiseksi.

Maakunnan pienissä lomakylissä on yhteensä 310 huonetta. Vuodepaikkoja näistä liikkeistä löytyy yhteensä 1 345 kappaletta. Valtaosa lomakylistä on avoinna ympäri vuoden ja loput liikkeistä ajoittavat aukioloaikansa varhaisen kevään ja myöhäisen syksyn väliseksi ajaksi. Laskennallisen käyttöasteen mukaan Pohjois-Karjalan pienissä lomakylissä yöpymisten määrä vuodessa on noin 38 500 kappaletta.

Pohjois-Karjalan pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä 223 huonetta. Vuodemäärä kyseisissä liikkeissä on 879 kappaletta. Vuoden aikana kyseisissä majoitusliikkeissä tapahtuu noin 26 300 laskennallista yöpymistä.

Pienissä hotelleissa on Pohjois-Karjalan alueella yhteensä 89 huonetta. Vuodepaikkojen määrä näissä majoitusliikkeissä on 281 kappaletta ja laskennallinen yöpymisten määrä näissä majoitusliikkeissä kohoaa noin 10 100 kappaleeseen vuodessa. Yhtä liikkettä lukuun ottamatta maakunnan pienet hotellit ovat avoinna ympäri vuoden.

Maakunnan muun pienten majoitusliikkeiden piiriin kuuluvan majoitustoiminnan yhteydessä on yhteensä yhdeksän huonetta. Vuodepaikkojen määrä tämän ryhmän piirissä on 32 kappaletta. Laskennallisia yöpymisiä kyseisiin majoitusliikkeisiin kertyy noin 1 100 kappaletta vuodessa.

Pohjois-Karjalan majoitusliikkeistä peräti 63,7 prosenttia on pieniä alle kymmenen huoneen kapasiteetin liikkeitä. Huonekapasiteetista pienten liikkeiden osuus alueella on 22,8 prosenttia ja maakunnan majoitusliikkeiden vuodekapasiteetista ne kattavat 30,6 prosenttia.

Laskennallisesti tuotettujen yöpymisten määrä pienissä majoitusliikkeissä kohoaa suhteellisen korkeaksi Pohjois-Karjalassa. Noin 76 000 yöpymistä vastaa 16,9 prosenttia kaikista maakunnan majoitusliikkeissä tapahtuvista yöpymisistä.

9.4 Kainuu

Kainuun maakunta on pinta-alaansa nähden varsin harvaanasuttua seutua. Tämä asettaa matkailulle tiettyjä haasteita. Alue on onnistunut houkuttelemaan matkailijoita sekä kauniiden luonnonmaisemiensa, että houkuttelevien matkailukeskustensa voimin. Jälkimmäisestä hyvä esimerkki on Vuokatti, joka on erinomaisesti onnistunut yhdistämään turismin ja urheilumatkailun. (Vuoristo, ym. 2002, 230-234.) Maakuntaan sijoittuu 58 suurta vähintään kymmenen huoneen majoitusliikettä. Näissä majoitusliikkeissä on yhteensä 2 053 huonetta ja 6 657 vuodepaikkaa.

Alle kymmenen huoneen majoitusliikkeitä Kainuussa on yhteensä 59 kappaletta. Huoneita näistä liikkeistä löytyy 241 kappaletta. Kyseisissä majoitusliikkeissä on yhteensä 1 202 vuodepaikkaa. Matkustajakodit, täysihoidot ja aamiaismajoituspalvelut muodostavat Kainuun suurimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän. Niitä maakun-

nassa on yhteensä 30 kappaletta. Pieniä lomakyliä alueelle sijoittuu 26 kappaletta. Edellisten lisäksi maakunnassa on pieniä majoitusliikkeitä, joiden yksityiskohtaisempi tarkastelu ei ole mahdollista elinkeinonharjoittajan tietosuojan turvaamisen vuoksi.

Kainuun pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä 125 huonetta. Vuodepaikkoja kyseisissä majoitusliikkeissä on 523 kappaletta. Kahta liikettä lukuun ottamatta tämän ryhmän majoitusliikkeet ovat avoinna ympäri vuoden ja laskennallisia yöpymisiä niissä tapahtuu noin 16 200 kappaletta vuodessa.

Maakunnan pienissä lomakylissä on 103 huonetta. Vuodepaikkojen määrä kyseisissä majoitusliikkeissä on 622 kappaletta. Vuoden aikana näissä liikkeissä tapahtuu yhteensä noin 20 000 laskennallista yöpymistä. Jokainen alueen pienistä lomakylistä on avoinna ympäri vuoden.

Kainuun muissa pienissä majoitusliikkeissä on 13 huonetta. Vuodepaikkojen määrä näissä majoitusliikkeissä on yhteensä 57 kappaletta. Pääsääntöisesti tämän ryhmän majoitusliikkeet ovat avoinna koko vuoden ja laskennallisen käyttöastepercentage mukaan niissä tapahtuu yhteensä noin 2 200 yöpymistä.

Pienten liikkeiden osuus Kainuun kaikista majoitusliikkeistä on 50,4 prosenttia. Maakunnan kokonaishuonekapasiteetista nämä liikkeet kattavat 10,5 prosenttia ja vuodekapasiteettia tarkasteltaessa niiden osuus nousee 15,3 prosenttiin.

Kainuun pienissä majoitusliikkeissä tapahtuu vuoden aikana yhteensä noin 38 400 laskennallista yöpymistä. Tämä vastaa 5,9 prosenttia alueen majoitusliikkeiden kokonaisyöpymisistä.

10. Pohjois-Suomen suuralueen pienet majoitusliik- keet

10.1 Keski-Pohjanmaa

Majoitusliikkeiden yöpymismääriä tarkasteltaessa Keski-Pohjanmaa on yksi pienimistä matkailualueista Suomessa. Maakunnan matkailukausi on keskittynyt kesään ja rannikkoalueita lukuun ottamatta alueen vetovoimatekijät jäävät heikoiksi. Kokkola on alueen suurin matkailukeskus ja toisen merkittävän vetovoimatekijän maakunnan matkailulle muodostaa Kaustisten kansanmusiikkijuhlien ympärille syntynyt kulttuuritarjonta. (Vuoristo, ym. 2002, 310-312.) Suuria vähintään kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeitä Keski-Pohjanmaalla on 27 kappaletta. Liikkeissä on yhteensä 754 huonetta ja 1 883 vuodepaikkaa. (Tilastokeskus 2002, 80.)

Pieniä majoitusliikkeitä Keski-Pohjanmaalle sijoittuu yhteensä 22 kappaletta. Huonemäärä näiden liikkeiden piirissä on 117 kappaletta. Vuodepaikkoja kyseisissä majoitusliikkeissä on yhteensä 320 kappaletta. Alueen pienistä majoitusliikkeistä 11 kuuluu ryhmään: matkustajakodit, täysihoitolat ja aamiaismajoituspalvelut. Pieniä lomakyliä alueelta löytyy seitsemän kappaletta. Edellisten lisäksi maakunnassa toimii neljä muuta pientä majoitusliikettä, joiden yksityiskohtaisempi erittely ei ole mahdollista elinkeinonharjoittajan tietosuojan turvaamisen vuoksi.

Keski-Pohjanmaan pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä 55 huonetta. Vuodepaikkojen määrä tämän ryhmän majoitusliikkeissä on yhteensä 140 kappaletta. Yhtä liikettä lukuun ottamatta Keski-Pohjanmaan pienet matkustajakodit ja vastaavat majoitusliikkeet ovat avoinna ympäri vuoden. Laskennallisia yöpymisiä kyseisissä liikkeissä tapahtuu noin 4 300 kappaletta vuodessa.

Pienten lomakylien yhteenlaskettu huonemäärä Keski-Pohjanmaalla on 38 kappaletta. Vuodepaikkoja näissä majoitusliikkeissä on 96 kappaletta. Yhtä liikettä lukuun ottamatta maakunnan pienet lomakylät ovat avoinna koko vuoden. Laskennallisesti arvioiduna kyseisissä majoitusliikkeissä tapahtuu noin 2 800 yöpymistä vuodessa.

Keski-Pohjanmaan maakuntaan sijoittuu myös muita pieniä majoitusliikkeitä. Näissä liikkeissä on yhteensä tarjolla 24 huonetta. Vuodepaikkojen yhteenlaskettu määrä tämän majoitusliikeryhmän piirissä on 84 kappaletta. Pääsääntöisesti kyseiset majoitusliikkeet ovat avoinna ympäri vuoden ja laskennallisia yöpymisiä niissä tapahtuu yhteensä noin 3 200 kappaletta.

Kaikista Keski-Pohjanmaan majoitusliikkeistä 44,9 prosenttia on pieniä alle kymmenen huoneen kapasiteetin liikkeitä. Näiden liikkeiden osuus alueen huonekapasiteetista on 13,4 prosenttia ja vuodekapasiteettia tarkasteltaessa niiden osuus kohoaa 14,5 prosenttiin.

Kaikkiaan Keski-Pohjanmaan pienissä majoitusliikkeissä tapahtuu noin 10 300 laskennallista yöpymistä vuodessa. Tämä vastaa 8,3 prosenttia maakunnan majoitusliikkeiden kokonaisyöpymisistä.

10.2 Pohjois-Pohjanmaa

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan sijainti tekee siitä merkittävän matkailun kauttakulkualueen. Maakunnan merkittävin matkailukeskus on Oulu, joka houkuttelee sekä loma- että työmatkailijoita runsaalla tarjonnallaan. (Vuoristo, ym. 2002, 307-308.) Toinen tärkeä matkailualue Pohjois-Pohjanmaalla on Kuusamo ympäristöineen. Sen vetovoima perustuu Suomen eteläisimpiin tuntureihin, jotka antavat etenkin talvimatkailulle erittäin hyvät puitteet. (Vuoristo ym. 2002, 243-246.) Suuria vähintään kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeitä alueella on 106 kappaletta. Näissä liikkeissä on yhteensä 3 909 huonetta ja vuodekapasiteetin suuruus on 10 440 kappaletta. (Tilastokeskus 2002, 80.)

Alle kymmenen huoneen kapasiteetin omaavia pieniä majoitusliikkeitä on Pohjois-Pohjanmaalla 131 kappaletta. Näissä liikkeissä on yhteensä 593 huonetta. Vuodepaikkoja majoitusliikkeissä on yhteensä 2 941 kappaletta. Lomakylät muodostavat maakunnan suurimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän. Niitä on alueella 70 kappaletta. Pieniä matkustajakoteja, täysihoitoloita ja aamiaismajoituspalveluja Pohjois-Pohjanmaalta löytyy 45 kappaletta. Alle kymmenen huoneen kapasiteetin hotelleja

alueella on kymmenen kappaletta ja pienten leirintä- ja matkailuvaunualueiden määrä maakunnassa on kuusi kappaletta.

Pohjois-Pohjanmaan pienissä lomakylissä on yhteensä 303 huonetta ja 1 753 vuodepaikkaa. Valtaosa liikkeistä on avoinna ympäri vuoden ja ainoastaan yhdeksän pienen lomakylän aukiolo rajoittuu tätä lyhyemmäksi ajaksi. Laskennallisen käyttöasteprosentin mukaan arvioituna maakunnan pienissä lomakylissä tapahtuu vuodessa noin 52 700 yöpymistä.

Maakunnan pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä 214 huonetta. Vuodepaikkoja näissä majoitusliikkeissä on yhteensä 845 kappaletta. Kahta liikettä lukuun ottamatta maakunnan pienet matkustajakodit ja vastaavat majoitusliikkeet ovat avoinna ympäri vuoden ja laskennallisten yöpymisten määrä niissä on noin 27 400 kappaletta vuodessa.

Pienten hotellien yhteenlaskettu huonemäärä on 49 kappaletta. Vuoteita näissä majoitusliikkeissä on yhteensä 183 kappaletta. Kaikki alueen pienet hotellit ovat avoinna koko vuoden ja laskennallisesti niissä tapahtuu noin 7 200 yöpymistä.

Pohjois-Pohjanmaan pienissä leirintä- ja matkailuvaunualueilla on 27 huonetta. Kokonaisvuodekapasiteetti on yhteensä 160 kappaletta. Viisi liikettä on avoinna kesäkuun ja elokuun välisenä aikana, ja ainoastaan yksi liike on avoinna ympärivuotisesti. Yöpymisten laskennallinen määrä maakunnan pienissä leirintä- ja matkailuvaunualueilla on noin 2 800 kappaletta vuodessa.

Pohjois-Pohjanmaan majoitusliikkeistä 55,3 prosenttia on alle kymmenen huoneen kapasiteetin liikkeitä. Näissä pienissä majoitusliikkeissä on 13,2 prosenttia alueen kokonaisuonekapasiteetista. Vuodekapasiteettia tarkasteltaessa pienten majoitusliikkeiden osuus kohoaa 22 prosenttiin.

Vuoden aikana Pohjois-Pohjanmaan pienissä majoitusliikkeissä tapahtuu noin 90 100 laskennallista yöpymistä. Maakunnan majoitusliikkeiden kokonaisyöpymismäärästä tämä vastaa 8,6 prosenttia.

10.3 Lappi

Lapin maakunta on erittäin merkittävä matkailualue Suomessa. Alueen oma väestöpohja on varsin pieni ja niinpä kävijöistä suurin osa on muualta Suomesta ja ulkomailta. Luontoon liittyvät elämykset ovat erittäin merkittävässä asemassa Lapin matkailussa ja etenkin tunturialueilla talvimatkailun osuus on huomattava. (Vuoristo, ym. 2002, 252-254.) Maakuntaan sijoittuu 211 suurta vähintään kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikettä. Huoneita näissä liikkeissä on 7 268 kappaletta. Vuodepaikkoja alueen suurissa majoitusliikkeissä on yhteensä 19 420 kappaletta. (Tilastokeskus 2002, 81.)

Pieniä alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeitä Lapissa on 256 kappaletta. Näissä majoitusliikkeissä on yhteensä 1 237 huonetta. Vuodekapasiteetin suuruus kokonaisuudessaan on 5 676 kappaletta. Suurimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän Lapissa muodostavat lomakylät. Niitä on maakunnassa 133 kappaletta. Pieniä matkustajakoteja, täysihoitoloita ja aamiaismajoituspalveluja on Lapissa yhteensä 98 kappaletta. Alle kymmenen huoneen kapasiteetin omaavien leirintä- ja matkailuvuonalueiden määrä on 15 kappaletta, ja pieniä hotelleja maakuntaan sijoittuu kymmenen.

Pienissä lomakylissä on yhteensä 664 huonetta. Kokonaisvuodemäärä näissä majoitusliikkeissä on 3 048 kappaletta. Vaikka suurin osa alueen pienistä lomakylistä on avoinna koko vuoden, niin osa liikkeistä on rajoittanut aukioloaikansa tätä lyhemmäksi ajaksi. Näiden liikkeiden aukioloajat vaihtelevat huomattavasti. Vuoden aikana Lapin pienissä lomakylissä tapahtuu noin 85 900 laskennallista yöpymistä.

Lapin maakunnan pienissä matkustajakodeissa ja vastaavissa majoitusliikkeissä on yhteensä 460 huonetta. Yhteenlaskettu vuodekapasiteetti näissä liikkeissä on 2 075 kappaletta. Liikkeistä suurin osa on avoinna ympäri vuoden, ja muiden aukioloajat vaihtelevat helmi-marraskuun välisenä aikana. Yöpyemisten laskennallinen määrä tämän ryhmän majoitusliikkeissä on noin 63 100 kappaletta vuodessa.

Pienillä leirintä- ja matkailuvaunualueilla on Lapissa yhteensä 67 huonetta. Vuodepaikkoja kyseisissä majoitusliikkeissä on yhteensä 385 kappaletta. Suurin osa näistä majoitusliikkeistä ajoittaa aukioloaikansa kesäkuun ja lokakuun väliseksi ajaksi, ja ainoastaan viisi liikettä on avoinna ympäri vuoden. Laskennallisen käyttöasteprosentin mukaan tarkasteltuna maakunnan pienillä leirintä- ja matkailuvaunualueilla tapahtuu noin 6700 yöpymistä vuodessa.

Lapin maakunnan pienissä hotelleissa on yhteensä 46 huonetta. Vuodepaikkoja kyseisissä liikkeissä on 168 kappaletta. Maakunnan kaikki pienet hotellit ovat avoinna ympäri vuoden. Laskennallisten yöpymisten määrä näissä majoitusliikkeissä on yhteensä noin 6 600 kappaletta vuodessa.

Pienten liikkeiden osuus kaikista Lapin majoitusliikkeistä on 54,8 prosenttia. Maakunnan huonekapasiteetista nämä liikkeet kattavat 14,5 prosenttia ja kokonaisvuodekapasiteetista niiden osuus on 22,6 prosenttia.

Yöpymisiä tarkasteltaessa Lapin alueen pienten majoitusliikkeiden asema muodostuu suhteellisen merkittäväksi. Laskennallisten käyttöasteiden mukaan maakunnan pienissä majoitusliikkeissä tapahtuu vuodessa noin 162 300 yöpymistä. Tämä vastaa 9,5 prosenttia kaikista maakunnan majoitusliikkeissä tapahtuvista yöpymisistä.

11. Ahvenanmaan pienet majoitusliikkeet

Ahvenanmaan maakunta on saaristomatkailun kohde, jolle ruotsinkielinen kulttuuri antaa ominaispiirteensä. Ahvenanmaa erottuu nimenomaan vapaa-ajan matkailun alueena ja kesäsesonkina tapahtuva matkailu onkin korostetussa asemassa saarimaakunnassa. Myös ulkomaalaisten kävijöiden osuus on varsin suuri Ahvenanmaalla. Tämä selittyy pitkälti maakunnan sijainnilla Suomen ja Ruotsin valtioiden välissä. (Vuoristo, ym. 2002, 157-159.) Ahvenanmaalla on 76 suurta vähintään kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikettä. Huoneita näissä liikkeissä on yhteensä 1 684 kappaletta ja vuoteita kyseisistä liikkeistä löytyy yhteensä 5 105 kappaletta. (Tilastokeskus 2002, 81.)

Pieniä alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeitä Ahvenanmaalla on 68 kappaletta. Näissä liikkeissä on yhteensä 305 huonetta. Yhteenlaskettu vuodemäärä kyseisissä majoitusliikkeissä on 1 646 kappaletta. Ehdottomasti suurimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän Ahvenanmaalla muodostavat lomakylät. Tähän ryhmään kuuluu 51 liikettä. Pieniä matkustajakoteja, täysihoitoloita ja aamiaismajoituspalveluja on alueella 15 kappaletta. Edellisten lisäksi maakunnassa toimii pieniä majoitusliikkeitä, joiden tarkempi erittely ei ole mahdollista elinkeinonharjoittajan tietosuojan turvaamisen vuoksi.

Maakunnan pienissä lomakylissä on yhteensä 227 huonetta. Vuodepaikkoja näissä majoitusliikkeissä on yhteensä 1 363 kappaletta. Lähes puolet alueen pienistä lomakylistä on avoinna vain kesä-elokuun välisen ajan. Ainoastaan kahdeksan liikettä on avoinna ympäri vuoden ja loppujen aukioloajat vaihtelevat huhtikuun ja marraskuun välisenä aikana. Laskennallisen käyttöasteosenttien mukaisesti Ahvenanmaan pienissä lomakylissä tapahtuu noin 21 500 yöpymistä vuodessa.

Pienten matkustajakotien ja vastaavien majoitusliikkeiden yhteenlaskettu huonekapasiteetti on 70 kappaletta. Näissä majoitusliikkeissä on yhteensä 267 vuodepaikkaa. Ainoastaan kolme tämän majoitusryhmän liikkeistä on avoinna koko vuoden ja muiden liikkeiden aukioloajat painottuvat keväästä syksyyn kestävään matkailusesonkiin. Kyseisissä majoitusliikkeissä on vuoden aikana laskennallisia yöpymisiä noin 4 600 kappaletta.

Muiden pieniksi luokiteltavien majoitusliikkeiden yhteenlaskettu huonekapasiteetti Ahvenanmaan maakunnassa on yhteensä kahdeksan kappaletta. Vuodepaikkojen yhteismäärä tämän majoitusliikeryhmän piirissä on 16 kappaletta. Pääsääntöisesti kyseisen ryhmän liikkeet ovat avoinna ainoastaan kesäsesongin aikana. Laskennallisen käyttöasteosenttien mukaisesti arvioituna näissä majoitusliikkeissä tapahtuu noin 300 yöpymistä vuodessa.

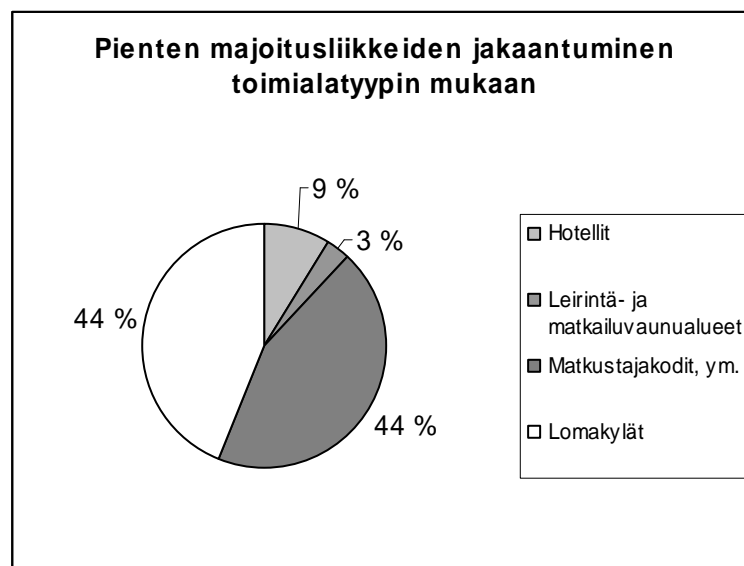
Pienten liikkeiden osuus kaikista Ahvenanmaan majoitusliikkeistä on 47,2 prosenttia. Näissä alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeissä on 15,3 prosenttia maakunnan huonekapasiteetista. Pienten majoitusliikkeiden vuodekapasiteetin osuus on 24,4 prosenttia alueen kokonaistarjonnasta.

Laskennallisen käyttöasteprosentin mukaan tarkasteltuna Ahvenanmaan pienissä majoitusliikkeissä tapahtuu noin 26 400 yöpymistä vuodessa. Tämä yöpymismäärä vastaa 7,3 prosenttia kaikista maakunnan majoitusliikkeiden yöpymisistä.

12. Pienten majoitusliikkeiden jakaantuminen toimialatyypin mukaan

12.1 Pienet majoitusliikkeet toimialatyypeittäin

Valtakunnallisesti matkustajakodit, täysihoitolat ja aamiaismajoituspalvelut sekä lomakylät ovat hallitsevassa asemassa tarkasteltaessa pienten majoitusliikkeiden jakaantumista niiden tarjoamien majoituspalveluiden perusteella. Yhteensä nämä kaksi majoitusliikeryhmää kattavat lähes yhdeksänkymmentä prosenttia kaikista alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeistä. Näin ollen majoitusliikemarkkinat ovat jakaantuneet hyvin erilailla pienten majoitusliikkeiden piirissä, kuin suurten majoitusliikkeiden kohdalla, joissa hotelleilla on dominoiva asema sekä liike- että kävijämäärillä mitattuna.

Kuvio 10. Pienten majoitusliikkeiden jakauma (%) majoitustyyppin mukaan koko Suomessa.

Tyypillisimmillään pienissä majoitusliikkeissä on 4-6 huonetta. Lähes 44 prosenttia kaikista kapasiteetiltaan alle kymmenen majoitusliikkeistä kuuluu tähän ryhmään. Majoitusliiketyypillä ei juurikaan ole merkitystä siihen kuinka monta huonetta pienessä majoitusliikkeessä on, vaan kaikkien tämän tutkimuksen majoitusliikeryhmien piirissä 4-6 huoneen liikkeet muodostivat suurimman joukon.

Keskimääräisen vuodekapasiteetin suhteen pienten majoitusliikkeiden keskuudessa on havaittavissa eroavaisuuksia eri toimialaryhmien välillä. Lomakylissä sekä leirintä- ja matkailuvaunualueilla keskimääräisen majoitusliikkeen kapasiteetti kohoaa yli 22 vuodepaikkaan. Sen sijaan muiden majoitusmuotojen piirissä kapasiteetti jää keskimäärin alle 17 vuodepaikkaan.

Leirintä- ja matkailuvaunualueilla on luonnollisesti muita majoitusliikeryhmiä tärkeämpi rooli matkailuvaunupaikkoihin perustuvassa majoituksessa. Vaikka lomakylissä ja matkustajakodeissa, täysihoitoloissa sekä aamiaismajoituspalveluissa on absoluuttisesti mitattuna enemmän matkailuvaunujen sähköliitäntäpisteitä, niin liikekohtaisesti yksittäisillä leirintä- ja matkailuvaunualueilla näitä paikkoja on keskimääräisesti huomattavasti enemmän. Kokonaisuudessaan voidaan kuitenkin sanoa että matkailuvaunupaikat ovat voimakkaasti keskittyneet suurille vähintään kymmenen huoneen kapasiteetin leirintäalueille (Tilastokeskus 2003, 28). Koska matkailuvaunupaikkojen yöpymisten määrää on hyvin vaikea arvioida ja koska ne ovat keskittyneet lähinnä suuriin majoitusliikkeisiin, on tämän tutkimuksen osalta niiden tarkempi käsittely rajattu kokonaan pois.

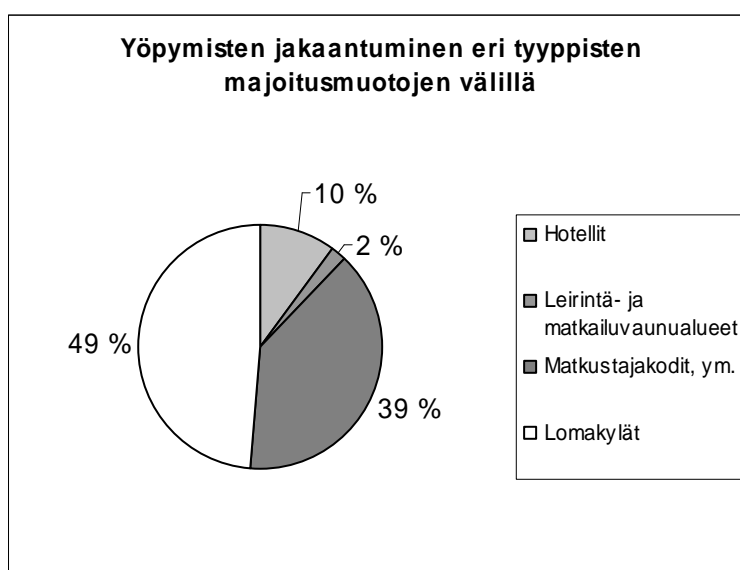
12.2 Pienten majoitusliikkeiden yöpymiset

Pienissä majoitusliikkeissä laskennallisten yöpymisten määrä jakaantuu eri tavalla eri toimialatyyppeiden kesken kuin suurissa majoitusliikkeissä. Laskennallisia yöpymisiä Suomen kaikissa alle kymmenen huoneen majoitusliikkeissä tapahtuu yhteensä noin 946 100 kappaletta vuodessa. Suhteutettuna koko maan maksullisissa majoitusliikkeissä tapahtuneisiin yöpymisiin on pienten majoitusliikkeiden osuus tällä mittarilla mitattuna noin 6,2 prosenttia. Kaikkiaan Suomen majoitusliikkeissä kirjattiin noin

15 354 700 yöpymistä vuonna 2002. Edellä mainitun mukaisesti tästä luvusta tosin puuttuvat matkailuvaunupaikoilla tapahtuneet yöpymiset.

Vaikka pienten matkustajakotien, täysihoitoloiden ja aamiaismajoituspalveluiden muodostama majoitusliikeryhmä liikemäärillä mitattuna jopa hieman ylittää lomakylä-
lien määrän, niin yöpymismääriä tarkasteltaessa lomakylät muodostavat ylivoimaisesti suosituimman pienten majoitusliikkeiden ryhmän. Laskennallisen arvion mukaan Suomen pienissä lomakylissä tapahtuu vuoden aikana noin 458 700 yöpymistä. Pienten matkustajakotien ja vastaavien majoitusliikkeiden yöpymismäärät jäävät kauaksi näistä lukemista. Vuosittainen laskennallinen yöpymisten määrä kyseisissä majoitusliikkeissä on noin 371 700 kappaletta.

Muiden pienten majoitusliikeryhmien osuudet jäävät suhteellisen pieniksi tarkasteltaessa laskennallisten yöpymisten määriä. Suurten majoitusliikkeiden yöpymistilastoja hallitsevat hotellit. Pienet alle kymmenen huoneen kapasiteetin hotellit keräävät vuodessa kuitenkin ainoastaan noin 93 300 laskennallista yöpymistä. Pienillä leirintä- ja matkailuvaunualueilla tapahtuu vuoden aikana noin 22 100 laskennallista yöpymistä ja muun määrittelemättömän pienten majoitusliikkeiden yöpymisten laskennallinen määrä on yhteensä noin 300 kappaletta vuodessa.

Kuvio 11. Yöpymisten jakaantuminen (%) erityyppisten pienten majoitusliikkeiden kesken.

Keskimäärin yksittäisessä pienessä majoitusliikkeessä tapahtuu 568 yöpymistä vuodessa. Lomakylät ja hotellit nousevat keskimääräisiä yksittäisen pienen majoitusliikkeen laskennallisia yöpymisiä tarkasteltaessa omaan luokkaansa. Niiden keskiarvot kohoavat yli 600 yöpymiseen. Muiden toimialatyyppeiden yksikkökohtaiset keskiarvot vaihtelevat 300 – 500 yöpymisen välillä vuodessa.

13. Maakuntien matkailulliset vetovoimatekijät pienten majoitusliikkeiden näkökulmasta

13.1 Pieniä liikkeitä alle 50 prosenttia kokonaistarjonnasta

Pienten majoitusliikkeiden osuudet majoituspalveluiden kokonaistarjonnasta vaihtelevat huomattavasti eri maakunnissa. Tässä tutkimuksessa matkailualueiden vetovoimaa tarkasteltaessa maakunnat on jaettu neljään eri ryhmään sen perusteella, kuinka suuri osuus pienillä majoitusliikkeillä on maakuntien majoituksen kokonaistarjonnasta. Ensimmäisen ryhmän muodostavat maakunnat joissa kaikista majoitusliikkeistä alle 50 prosenttia on pieniä alle kymmenen huoneen kapasiteetin liikkeitä.

Uudenmaan, Etelä-Karjalan, Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Kanta-Hämeen ja Ahvenanmaan maakunnissa suurten majoitusliikkeiden absoluuttien määrä ylittää pienten liikkeiden määrän. Näissä maakunnissa pienissä liikkeissä tapahtuvien yöpymisten määrä vaihtelee vajaasta prosentista runsaaseen kahdeksaan prosenttiin majoitusliikkeiden kokonaisyöpymisistä.

Uusimaa on kokonaisuudessaan tarkasteltuna maan suosituin matkailun kohdealue. Maakunnan matkailijaprofiili on kuitenkin työmatkapainotteinen, ja ulkomailta tulevien matkailijoiden osuus on alueella suuri (Vuoristo, ym. 2002, 132). Nämä tekijät aiheuttavat sen, että pienten majoitusliikkeiden markkinaosuus jää alueella varsin pieneksi. Sekä työmatkalaisten että ulkomaisten matkailijoiden majoitusmuotona on yleensä hotelli. Tämä tekijä vahvistaa entisestään suurten majoitusliikkeiden asemaa alueella. Uudenmaan maakunnassa sijaitsee useita Suomen vetovoimaisimmista matkailukohteista. Nämä kohteet edellyttävät suuria asiakasvirtoja (Hemmi 1995, 34).

Maakunnan oma väestömäärä on kuitenkin niin suuri, että varsinkaan pienten majoitusliikkeiden kysyntään suositut matkailukohteet eivät juuri vaikuta. Vaikka Uudeltamaalta löytyy myös luontomatkailun kannalta otollisia alueita, sijaintinsa vuoksi ne ovat muodostuneet lähinnä päivä- ja viikonloppumatkailun kohteiksi (Vuoristo 2002, 135). Tämä selittää osaltaan pienten majoitusliikkeiden vähäistä merkitystä maakunnan matkailussa.

Etelä-Karjalalla on pitkä historia matkailualueena. Varsinkin Imatra ja sen koski olivat merkittäviä matkailukohteita jo 1700-luvulla (Asunta 2003, 254). Nykyisin maakunnan matkailu ja erityisesti majoitustoiminta ei ole enää yhtä vetovoimaista. Tämä johtuu siitä, että Etelä-Karjala on profiloitunut enemmänkin kotimaanmatkailun kauttakulkualueeksi. Pienten majoitusliikkeiden osuus jää alle 40 prosenttiin kokonaistarjonnasta, ja yöpymisiä näissä liikkeissä tapahtuu alle neljä prosenttia kaikista alueen majoituslikeyöpymisistä. Vaikka maakunnassa on lukuisia nähtävyyksiä, niin varsinaiset huippuattraktiokohteet puuttuvat. Tekijät jotka vähentävät pienten majoitusliikkeiden kysyntää alueella ovat luonnon- ja kansallispuistojen puuttuminen sekä varsin korkea ulkomaisten matkailijoiden osuus. Varsinkin venäläisten matkailijoiden kohdalla ostosmatkailu on merkittävässä asemassa, ja tässä ryhmässä päiväkävijöiden määrä on suuri. (Vuoristo, ym. 2002, 200-204.) Näin ollen kyseiset matkailijavirrat eivät kohdistu merkittävässä määrin alueen pienten majoitusliikkeiden asiakkaiksi.

Pohjanmaan vetovoima matkailualueena perustuu sen rannikkoseutuihin. Maakunnan merkittävin matkailukeskus on Vaasa, joka kerää myös suurimman osan alueen majoitusliikkeiden asiakkaista. Yleisesti ottaen Pohjanmaa on hyvin homogeeninen alue, jonka vetovoimatekijät sekä kulttuuri- että luontomatkailussa ovat varsin vähäisiä. Alueen topografia on varsin tasaista, joka omalta osaltaan laskee maakunnan vetoa luonnonmatkailukohteena. (Hemmi 1993, 203). Pienten majoitusliikkeiden kannalta tarkasteltuna Pohjanmaan ongelmana ovat yksittäiset matkailukohteet, jotka ovat keskittyneet alueen suurempiin keskuksiin. (Vuoristo, ym. 2002, 316). Tämän vuoksi maakunta onkin suuressa määrin matkailun kauttakulkualuetta, joka puolestaan tarkoittaa sitä, että yöpymisten määrä pienissä majoitusliikkeissä jää pieneksi. Rannikkoseuduillakin matkailu on hyvin veneily- ja mökkeilypainotteista, mikä osaltaan vähentää majoituspalvelujen tarvetta. (Hemmi 1993, 203).

Keski-Pohjanmaa on topografialtaan hyvin samankaltaista aluetta kuin sen eteläinen naapurimaakuntansa. Tältä osin alueiden vetovoimatekijät ovat varsin samankaltaisia. Vaikka pienten liikkeiden kokonaismäärä jää alle 50 prosentin kaikista majoitusliikkeistä, niin niiden laskennallinen osuus alueen kokonaisyöpymisistä kohoaa varsin korkeaksi. Tämä selittyy suurelta osin sillä, että alueen tilastoinnin piirissä olevat suuretkin majoitusliikkeet ovat huone- ja vuodekapasiteetilla mitattuna varsin pieniä. Kokkola on maakunnan ainoa suurempi kaupunki ja alueen matkailukeskus. Toistaiseksi maakunnan matkailu on voimakkaasti painottunut kesäsesonkiin. Erityisesti Kaustisilla järjestettävät kansanmusiikkijuhlat keräävät laajan kävijäjoukon, joka omalta osaltaan varmasti vaikuttaa huomattavasti myös pienten majoitusliikkeiden käyttöön. (Vuoristo, ym. 2002, 310-315.)

Kanta-Hämeen sijainti Helsingin, Tampereen ja Turun muodostaman kolmion sisällä on matkailun kannalta ajateltuna sekä positiivinen että negatiivinen asia. Toisaalta maakuntaan on lyhyt matka Suomen väkirikkaimmilta alueilta, mutta toisaalta näiden alueiden läheisyys myös heikentää maakunnan matkailullista vetovoimaa. Kanta-Häme on tyypillinen kotimaanmatkailun kohdealue. Ulkomaisten matkailijoiden osuus alueella on varsin pieni. Tämä selittyy kahdella eri tekijällä. Lähimaakunnissa sijaitsevat suuret kaupungit keräävät suurimmat ulkomaisten matkailijoiden virrat, ja toisaalta eksotiikkaa hakevat ulkomaiset matkailijat suuntaavat Kanta-Hämeen sijasta muualle Suomeen. Vaikka maakunnasta löytyy myös laajoja luontomatkailulle sopivia alueita, ei pienten majoitusliikkeiden asema alueella kuitenkaan ole kovin merkittävä. Muun muassa Tammelan ylängön maanomistusolot ovat vaikeuttaneet luonnonvetovoimaan perustuvan matkailutoiminnan kehittymistä maakunnassa. (Vuoristo, ym. 2002, 165-170).

Ahvenanmaa on yli 6000 saaren muodostama saaristomaakunta. Alue on profiloitunut erityisesti kesämatkailualueeksi. Varsinkin pyöräretkeily ja kalastuskohteissa vierailu ovat tyypillisiä maakunnan matkailumuotoja. (Hemmi 1993, 192.) Ainoana Suomen maakunnista Ahvenanmaalla ulkomaisten matkailijoiden yöpymiset ylittävät kotimaisten matkailijoiden yöpymiset tilastoinnin piirissä olevissa majoitusliikkeissä. (Tilastokeskus 2003, 66). Tämä selittyy pitkälti ruotsalaisten matkailijoiden suurella määrällä. Todennäköisesti myös pienten majoitusliikkeiden kohdalla jakaantuma on samansuuntainen. Ahvenanmaan vetovoimatekijöitä ovat kaunis saaristoluonto ja lu-

kuisat kulttuurihistorialliset kohteet. Maakunnan turismiin painottuva matkailu ja suhteellisen pieni loma-asuntojen määrä lisäävät pienten majoitusliikkeiden kysyntää alueella. Toisaalta majoitusliikkeiden keskittyminen Maarianhaminaan ja Eckeröhön sekä lyhyet etäisyydet maakunnan sisällä vaikuttavat pienten majoitusliikkeiden käyttöön negatiivisesti, koska päiväkävijöiden määrä eri kohteissa lisääntyy. Yksi merkittävä Ahvenanmaan matkailua lisännyt tekijä on verovapaan itsehallinnollisen alueen syntyminen Suomen liittyttyä Euroopan Unioniin. Kuitenkaan tämä vetovoimatekijä ei juurikaan heijastu alueen majoitusliikkeyöpymisiin. (Vuoristo, ym. 2002, 157-160.)

13.2 Pieniä liikkeitä 50–55 prosenttia kokonaistarjonnasta

Seuraavan ryhmän muodostavat maakunnat joissa, pienten majoitusliikkeiden osuus kohoaa yli 50 prosenttiin kaikista majoitusliikkeistä, mutta toisaalta niiden osuus jää kuitenkin alle 55 prosenttiin. Näitä maakuntia on yhteensä viisi kappaletta. Tarkastelun kohteena tässä ryhmässä ovat Pirkanmaan, Kainuun, Itä-Uudenmaan, Kymenlaakson ja Lapin maakunnat.

Pirkanmaan sinänsä merkittävää luonnonympäristöä leimaa teollistumisen perinne. Lukuisat alueen luontomatkailun kannalta otolliset vesiympäristöt on valjastettu energiantuotannon ja tehdastoiminnan käyttöön. Matkailun pääpaino varsinkin Tampereen seudulla onkin työ- ja kulttuurimatkailussa. Toisaalta Tampereen keskuseudun ulkopuolelta, etenkin Ylä-Pirkanmaalta löytyy lukuisia luonnonympäristöön perustuvia matkailukohteita. Erityisesti pienten majoitusliikkeiden kannalta kansallispuiston lähialueilla sijaitsevat Virrat ja Ruovesi ovat vetovoimaisia luonnonarvoihin perustuvia matkailukohteita. (Vuoristo, ym. 2002, 179-190.) Pirkanmaan suurimmassa matkailukeskuksessa Tampereella ulkomaisten matkailijoiden määrä on suuri, muuten maakunta kuitenkin on lähinnä kotimaanmatkailualueita. Pääkaupunkiseudun suhteellinen läheisyys ja valtatie 3 tuovat alueelle runsaasti suomalaisia kävijöitä (Hemmi 1993, 200).

Kainuun maakunta sijaitsee itäisessä Suomessa, ja tämän vaara-alueen matkailullinen vetovoima perustuu voimakkaasti luontoelämyksiin (Hemmi 1993, 2004). Maakunnan pinta-alaan suhteutettuna alueen oma väestöpohja ei riitä matkailuelinkeinon suo-

tuisaan kehitykseen. Niinpä alue on hyvin riippuvainen muualta Suomesta tulevista matkailijavirroista, koska ulkomaisten matkailijoiden määrä jää alueella suhteellisen pieneksi. Kainuun vaihtelevat ja korkeuseroja tarjoavat maisemat luovat hyvät edellytykset sekä kesä- että talvimatkailulle. Pienten majoitusliikkeiden määrä ja niiden osuus alueella yöpyjien määrästä jää kuitenkin suhteellisen pieneksi ottaen huomioon maakunnan luonnonympäristön tarjoamat mahdollisuudet. Merkittävä tekijä joka selittää tätä asiaa on Vuokatin matkailukeskus. Sotkamon kunnassa sijaitseva keskus on maakunnan ehdoton kärkiattraktio. Alueella on huomattavan paljon hotellikapasiteettia, joka pääosin kuuluu suurille tilastoinnin piirissä oleville majoitusliikkeille. (Vuoristo, ym. 2002, 230-240.)

Itä-Uudenmaan sijainti välittömästi pääkaupunkiseudun kupeessa tekee siitä suosittuun päiväkävijöiden kohteen. Majoitusliikkeissä yöpyneiden määrää tarkasteltaessa alueen matkailullinen vetovoima jää varsin pieneksi. Alueen matkailulliset vetovoimatekijät perustuvat kulttuurinähtävyyksiin. Esimerkiksi Porvoon ja Loviisan vanhat kaupungit lukuisine nähtävyyksineen ovat suosittuja matkailukohteita (Hemmi 1993, 197). Majoitusliikkeissä yöpyneiden määrällä mitaten Porvoo on Itä-Uudenmaan ylivoimainen matkailukeskus. Siellä yöpyjien matkustusmotiivit kuitenkin yleensä liittyvät työmatkailuun. Myös sijainti aivan Helsingin lähistöllä vähentää majoituspalvelujen kysyntää Porvoossa ja muuallakin Itä-Uudellamaalla. (Vuoristo, ym. 2002, 140.) Edellä mainittujen tekijöiden johdosta pienten majoitusliikkeiden käyttö jää maakunnassa suhteellisen vähäiseksi.

Kymenlaakso ei kuulu Suomen vilkkaimpiin matkailualueisiin. Maakunta on leimautunut savupiipputeollisuuden hallitsemaksi tuotantovyöhykkeeksi. Majoitusliikkeiden kannalta alueen sijainti on siinä mielessä ongelmallinen, että maakunta sijaitsee suhteellisen lähellä pääkaupunkiseutua ja toisaalta aivan Suomen itärajan tuntumassa. Näin ollen Kymenlaakso profiloituu lähinnä matkailun kauttakulkualueeksi ja yöpymiset majoitusliikkeissä jäävät vähäisiksi. Etelä-Kymenlaakson matkailullisia vetovoimatekijöitä ovat muun muassa sotahistorialliset kohteet ja vanhat ruukki- ja tehdasympäristöt. (Vuoristo, ym. 2002, 160-164.) Näiden kohteiden vetovoima on kuitenkin suhteellisen vähäistä suomalaisten lomamatkailijoiden keskuudessa ja näin ollen se omalta osaltaan vähentää pienten majoitusliikkeiden kysyntää. Pohjois-Kymenlaakson matkailukeskus on Kouvola. Vaikka kaupungin alueella on muutamia

suosittuja attraktioita, se on ennen kaikkea läpikulkupaikka ja majoitusliikkeissä yöpyivistäkin suuri osa on työmatkalaisia. (Vuoristo 2002, 323.)

Pinta-alaltaan Lappi on Suomen maakunnista suurin. Luonnonvetovoima on määrite, joka leimaa tätä suurta matkailualueutta kauttaaltaan. Luonnon olosuhteet kuitenkin vaihtelevat tässä laajassa maakunnassa alueittain. (Hemmi 1993, 208.) Maakunta on suosittu kotimaan matkailukohde, mutta myös ulkomaisten kävijöiden määrä alueella on suuri. Tilastoiduista yöpymisistä vuonna 2002 yli 38 prosenttia muodostui ulkomaisista matkailijavirroista (Tilastokeskus 2003, 70). Maakunnan matkailumaisema jakaantuu niin sanottuihin metsä-lappiin ja tunturi-lappiin. Pääosan alueesta käsittää metsä-lappi, mutta varsinainen turismi on voimakkaasti keskittynyt tunturi-lappiin. Kokonaisuudessaan Lappi on perifeerinen matkailualue, jossa on useita attraktio-komplekseja. Merkittävät matkailukohteet ovat sijoittuneet tärkeimpien kulkuväylien läheisyyteen ja maakunnan tärkeimpiin kaupunkeihin. Talvimatkailuun painottuneessa maakunnassa pienten majoitusliikkeiden yöpymismäärät kohoavat suhteellisen korkeiksi. Tämä selittyy sillä, että luonnonolosuhteisiin perustuen Lapin matkailulla on vahva retkeilyllinen luonne. Toisaalta maakunnan suurissa matkailukeskuksissa, kuten esimerkiksi Saariselällä, suuri osa yöpymisistä jää tilastoitujen maksullisten majoitusliikkeiden ulkopuolelle, joka omalta osaltaan nostaa pienten liikkeiden yöpymismääriä. (Vuoristo, ym. 2002, 252-254, 277.) Voimakkaasti lisääntynyt vuokramökkien käyttö heijastuu myös maakunnan pienten majoitusliikkeiden suhteellisen merkittävän aseman korostumiseen, sillä suurin osa kyseisestä majoitustoiminnasta jää tilastoinnin ulkopuolelle.

13.3 Pieniä liikkeitä 55–60 prosenttia kokonaistarjonnasta

Kolmannen ryhmän muodostavat maakunnat, joissa pienten majoitusliikkeiden osuus kaikista majoitusliikkeistä asettuu 55 ja 60 prosentin väliin. Tämän ryhmän muodostavat Pohjois-Pohjanmaan, Satakunnan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen, Keski-Suomen ja Etelä-Savon maakunnat.

Maantieteellisesti Pohjois-Pohjanmaan maakunta ulottuu Pohjanlahden rannikolta Venäjän vastaiselle rajalle. Pinta-alaltaan alue on varsin laaja ja tarjoaa erityyppisiä

matkailuympäristöjä. Oulu on maakunnan vetovoimaisin matkailukeskus. Tämä teollisuus- ja yliopistokaupunki on merkittävä työmatkailun kohde. Toisaalta vapaa-ajan matkailua palvelevat Oulun useat matkailuattraktiot ja sen sijainti merkittävien tieyhteyksien leikkauspisteessä. (Hemmi 1993, 204.) Toinen merkittävä matkailukohde maakunnan länsirannikolla on Kalajoki. Tämän kohteen vetovoima perustuu hiekkasärkkien muodostamaan luonnonvetovoimaan, mikä näkyy vapaa-ajan matkailijoiden suurena määränä. Alue on erityisesti kotimaisten matkailijoiden suosiossa ja siellä on runsaasti majoituskapasiteettia. (Vuoristo, ym. 2002, 310-311.) Länsirannikolta itäänpäin lähdettäessä alueen topografia muuttuu aluksi laajoiksi suoalueiksi ja kohoaa valtakunnan rajaa lähestyttäessä vaarojen hallitsemaksi maisemaksi. (Hemmi 1993, 204). Tällä alueella ei ole juurikaan merkittäviä attraktiokomplekseja, mutta alueen erämaaluonto toimii vetovoimatekijänä, jossa pienten majoitusliikkeiden tarjoamat palvelut korostuvat. Kuusamon ympäristö Pohjois-Pohjanmaan itäosassa muodostaa oman matkailukeskittymänsä. Alue on erityisen vetovoimainen talvimatkailukohde, jossa vapaa-ajanmatkailu on keskeisessä asemassa. (Vuoristo, ym. 2002, 245.) Alueen monipuolisesta majoitustarjonnasta pienet majoitusliikkeet muodostavat merkittävän osan.

Satakunnan imago matkailualueena ei ole kovin hyvä. Teollisuuskaupunkien hallitsema maakunta ei ole kotimaisten, eikä myöskään ulkomaisten matkailijoiden määrällä mitattuna kovinkaan vetovoimainen alue. Maakunnan matkailullinen vetovoima perustuu lähinnä tapahtumatarjontaan ja attraktiot, jotka perustuvat luonnon vetovoimaan ovat vähissä. Satakunnan suuret kulttuuritapahtumat ajoittuvat kesäaikaan, ja niinpä matkailun kausivaihtelu on jyrkkää. Kesäkuukaudet, erityisesti heinäkuu, ovat alueen ehdotonta matkailusesonkia. (Vuoristo, ym. 2002, 317-319.) Pienten majoitusliikkeiden suuri määrä suhteessa majoituksen kokonaistarjontaan on osittain seurausta Satakunnan kuntarakenteesta. Alueen kahta suurinta keskusta (Pori ja Rauma) lukuun ottamatta maakunnan muut kunnat ovat varsin pieniä ja niiden alueilla ei juurikaan ole vetovoimaisia matkailukeskuksia, eikä myöskään kysyntää suurempien majoitusliikkeiden palveluille.

Pohjois-Savon maisemaa leimaavat sekä laajat järviolueet että mäkien ja osittain myös vaarojen muodostamat metsämaisemat. Vaikka alueen suurin matkailusesonki ajoittuu kesään, niin maakunnan luonnonolosuhteet tarjoavat puitteet myös talvimatkailulle.

Alueella on runsaasti tapahtumia, ja hiihtoturistien määrä talvikausina on merkittävä. (Moilanen 1998, 34.) Maakunnan asukasmäärä on melko pieni, tosin Kuopio on Suomen oloissa niin suuri kaupunki, että sen työntövoimatekijöillä on merkitystä alueen viikonloppu- ja lomamatkailulle. Valtatie numero viisi kulkee Pohjois-Savon kautta ja tuo matkailijoita alueen pääkohteisiin, sekä toimii merkittävänä läpikulkumatkailun väylänä. (Vuoristo, ym. 2002, 213.) Pienten majoitusliikkeiden suhteellisen merkittävää asemaa maakunnan majoitusliiketoiminnassa selittää alueen matkailijoiden rakenne. Vaikka Kuopio on yksi Suomen johtavista matkailukeskuksista, niin ulkomaisien matkailijoiden osuus yöpymisistä jää varsin vähäiseksi. Muualla maakunnassa kotimaisten matkailijoiden osuus korostuu entisestään.

Päijät-Hämeen luonnon vetovoima perustuu kahteen merkittävään peruselementtiin. Maakuntaa halkoo Salpausselän harjualue, ja laajat vesistöt luovat puitteet järvimatkailulle. Kotimaanmatkailun kannalta alueen sijainti on erinomainen. Maakunta sijaitsee lähellä pääkaupunkiseutua ja valtatie kulkevat alueen läpi. Majoitusliikkeiden kannalta tarkasteltuna sijainti tosin on osittain ongelmallinen. Hyvien kulkuyhteyksien vuoksi alueella on runsaasti läpikulkumatkailua, joka olisi vetovoimaisten attraktiokohteiden avulla onnistuttava pysäyttämään maakuntaan. Maakunnan ykköskeskuksessa Lahdessa työmatkalaisten osuus majoitusliikkeissä yöpyneistä kohoaa korkeaksi ja ulkomaisien matkailijoiden osuus on huomattavasti korkeampi kuin muualla Päijät-Hämeessä. Muualla maakunnassa kotimainen vapaa-ajanmatkailu on kuitenkin selvästi merkittävin matkailumuoto. (Vuoristo, ym. 2002, 172-176.) Päijät-Hämeen matkailu on kuitenkin painottunut voimakkaasti mökkimatkailuun, ja näin ollen pienten majoitusliikkeiden suuresta määrästä huolimatta niiden käyttö jää suhteellisen vähäiseksi.

Keski-Suomen maakunnan sijainti hyvien kulkuyhteyksien varrella on synnyttänyt alueelle matkailua joka, perustuu sekä läpikulkuturismiin, että varsinaiseen kohde- matkailuun. Alueen pienen väestöpohjan vuoksi matkailun kehittyminen perustuu selvästi alueen ulkopuolelta tuleviin turistivirtoihin. Matkailun kannalta Keski-Suomen tärkeimmät alueet ovat Jyväskylä ympäristöineen, Saarijärven-Viitasaaren seutu sekä Himoksen alue Jämsässä. Valtakunnallisesti edullisen sijaintinsa vuoksi Jyväskylä on yksi Suomen merkittävimmistä matkailukeskuksista. Kaupungin vetovoima perustuu runsaaseen tapahtuma- ja kulttuuritarjontaan. Lisäksi Jyväskylä on merkittävä työ-

matkailun kohde, jossa myös ulkomaisten matkailijoiden määrä on huomattava. Saarijärven-Viitasaaren ympäristöä hallitsevat komeat metsäseudut sekä vesistöt ja alueen vetovoimatekijät mahdollistavat lähinnä aktiivisen luontomatkailun. Jämsän lähistöllä sijaitseva Himos puolestaan on monipuolinen vapaa-ajanviettoalue. Sen vetovoimatekijät ovat lähinnä talvimatkailun puolella, mutta aluetta on pyritty kehittämään myös ympärivuotiseen matkailuun paremmin sopivaksi. (Vuoristo, ym. 2002, 190-196.) Keski-Suomen asema vapaa-ajan matkailuun painottuvana maakuntana vaikuttaa pienten majoitusliikkeiden suhteellisen merkittävään asemaan alueen majoitusliiketoiminnassa. Jyväskylää lukuun ottamatta maakunnan muut kunnat ovat varsin pieniä ja myös majoitusliikkeet näissä kunnissa ovat kapasiteetiltaan melko pieniä.

Etelä-Savon matkailullinen vetovoima perustuu järviolueen attraktioihin. Maakuntaa leimaavat sokkeloiset vesialueet ja näiden läheisyyteen syntyneet vetovoimaiset matkailukohteet. Luonnonvetovoiman ohella maakunnassa on onnistuttu menestyksellä tuotteistamaan useita kulttuurikohteita ja – tapahtumia. Savonlinnan oopperajuhlat ovat tästä hyvä esimerkki. Tapahtuma kerää vuosittain suuret määrät sekä kotimaisia että ulkomailta tulevia matkailijoita. (Vuoristo, ym. 2002, 204-209.) Pienten majoitusliikkeiden suuri määrä suhteutettuna alueen majoituksen kokonaistarjontaan ja niissä tapahtuvien yöpymisten suhteellisen korkea osuus on selitettävissä maakunnan matkailijoiden rakenteella. Etelä-Savon matkailu on voimakkaasti keskittynyt kesäsesonkiin ja kotimaisten matkailijoiden osuus on suuri. Toinen merkittävä tekijä joka korostaa pienten majoitusliikkeiden merkitystä on vapaa-ajanmatkailijoiden suuri osuus. Maakunnassa ei ole yliopistokaupunkeja, mikä omalta osaltaan vaikuttaa alueelle suuntautuvien työmatkojen vähäisyyteen.

13.4 Pieniä liikkeitä yli 60 prosenttia kokonaistarjonnasta

Viimeisenä tarkastelun kohteena ovat maakunnat, joiden alueella pienten majoitusliikkeiden osuus kokonaistarjontaan nähden on kaikkein suurinta. Tähän ryhmään kuuluvat Varsinais-Suomen-, Etelä-Pohjanmaan- ja Pohjois-Karjalan maakunnat. Kyseisissä maakunnissa pienten liikkeiden osuus on yli 60 prosenttia kaikista majoitusliikkeistä.

Varsinais-Suomen maakunnan yksi keskeisimmistä matkailullisista vetovoimatekijöistä on meri ja saaristo (Moilanen 1998, 96). Toisaalta tällä maan historiallisella ydinalueella on myös lukuisa määrä erilaisia kulttuurikohteita. Alueen matkailu painottuu kesäkauteen, mikä johtuu pitkälti alueen profiilista ja varsinaisten talvimatkailukohteiden puuttumisesta. Maakunnan oma väestöpohja on Suomen väkilukuun suhteutettuna kohtalainen. Tämä seikka vahvistettuna muualta maasta tulevilla matkailijavirroilla tekee Varsinais-Suomesta merkittävän lomamatkailualueen. Myös ulkomaisten matkailijoiden osuus alueella on valtakunnan keskiarvoa korkeampi. Tätä selittävät sekä Turun asema merkittävänä työmatkojen kohteena, että alueen sijainti etenkin lännestä tulevan matkailun porttialueella. (Vuoristo, ym. 2002, 150-154.) Varsinais-Suomessa on paljon pieniä kuntia, joissa ei ole tilastoinnin piiriin kuuluvia suuria majoitusliikkeitä. Lisäksi alueen matkailullinen vetovoima on keskittynyt rannikko- ja saaristoseuduille. Näiden tekijöiden valossa on ymmärrettävää, että pienten majoitusliikkeiden määrä suhteutettuna kokonaistarjontaan nousee maakunnassa hyvin korkeaksi, joskin yöpymisten määrä näissä liikkeissä jää siihen nähden vähäiseksi.

Etelä-Pohjanmaa ei profiloitu erityisesti matkailumaakuntana. Alueen luonnonolosuhteita pidetään yksitoikkoina, eikä lakeus- ja maalaismaisemista huolimatta maakunta näyttäyty kovinkaan vetovoimaisena luontomatkaileukohteena. (Etelä-Pohjanmaan liitto 2002, 13). Etelä-Pohjanmaan matkailullinen vetovoima perustuukin enemmän kulttuurikohteisiin ja tapahtumiin. Pienten majoitusliikkeiden suhteellisen suuri määrä selittyy pitkälti sillä, että maakunnan matkailu on voimakkaasti sekä kotimaanmatkailuun että vapaa-ajanmatkailuun painottuvaa. Seinäjokea lukuun ottamatta alueen kunnat ovat väestöpohjaltaan varsin pieniä ja työmatkalaisten osuus majoitusliikkeiden asiakkaista jää niissä vähäiseksi. Laskennallisen arvion mukaan lähes yhdeksän prosenttia maakunnan majoitusliikkeyöpymisistä tapahtuu pienissä liikkeissä. Tämä nostaa Etelä-Pohjanmaan yhdeksi kärkimaakunnista vertailtaessa suhteellista osuutta alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeissä tapahtuvissa yöpymisissä.

Pohjois-Karjalan maakunnan luonto tarjoaa lukuisia vetovoimaisia matkailuympäristöjä. Alueen vaaramaisemaa elävöittävät lukuisat järvet ja vesireitit sekä erityyppiset metsäalueet. Maakunnan tunnusluvuna voidaan pitää Kolin huipulta avautuvaa kansallismaisemaa. (Hemmi 1993, 206.) Majoitusliikkeissä yöpyneiden määrällä mitattu-

na Koli onkin yksi Pohjois-Karjalan vetovoimaisimmista kohteista. Retkeilyyn ja luontoaktiviteetteihin perustuvan matkailun ohella maakunnan vetovoimaa kasvattaa omaleimainen kulttuuritarjonta. Alueella on runsaasti karjalais-ortodoksiseen kulttuuriin liittyviä matkailukohteita, joiden juuret ovat luovutetussa Karjalassa. Vaikka valtakunnanrajan läheisyys tuo Pohjois-Karjalaan varsinkin venäläisiä matkailijoita, niin ulkomaisten matkailijoiden osuus alueella yöpyvistä jää suhteellisen pieneksi. Maakunnan erämaaluonnon tarjoamat virkistysmahdollisuudet ovat lähinnä kotimaisten matkailijoiden suosiossa. (Vuoristo, ym. 2002, 223-227.) Pienten majoitusliikkeiden suurta määrää ja niiden suhteellisen korkeaa yöpymisten määrää selittää Pohjois-Karjalan asema kotimaan vapaa-ajanmatkailualueena. Työmatkailu alueella on vähäistä ja asukasluvultaan pienissä kunnissa on paljon pieniä kapasiteetiltaan alle kymmenen huoneen majoitusliikkeitä.

14. Johtopäätökset

Maantieteellisen sijaintinsa vuoksi Suomi on jäänyt sivuun laajamittaisen kansainvälisen matkailun valtaviirroista. Suurelta osin tämä johtuu siitä, että maasta puuttuvat merkittävät joukkomatkailemisen edellytykset. Kuitenkin kautta aikojen Suomessa on harrastettu merkittävässä määrin yksilömatkailua ja ajoittain eräät kohteet ovat näyttäneet kansainvälisestikin varsin vetovoimaisina. Monien muiden vauraiden maiden tavoin Suomi on kehittynyt niin sanotuksi “negatiivisen joukkomatkailemisen” valtioksi, jonka matkustustase on kroonisesti alijäämäinen. (Vuoristo 1998, 13-14.) Vaikka kansantalouden kannalta tilanne ei ole kovin valoisa, niin toisaalta Suomi on välttynyt monilta massaturismin aiheuttamilta ongelmilta.

Suurin osa Suomen matkailusta on keskittynyt muutamiin maakuntiin. Varsinkin Etelä- ja Pohjois-Suomi erottuvat vetovoimaisina alueina maan sisäisiä matkailijavirtoja tarkasteltaessa. Etelä-Suomen matkailullinen potentiaali perustuu useisiin eri tekijöihin. Suurten asustuskeskusten dominoima alue kerää runsaasti sekä työmatkalaisia että vapaa-ajan matkailijoita. Myös ulkomaisten matkailijoiden osuus on merkittävä Etelä-Suomessa, ja etenkin pääkaupunkiseudulla. Pohjois-Suomi puolestaan on merkittävä vapaa-ajan matkailun kohde. Luonnonvetovoimaan ja sen ympärille syntynei-

siin attraktioihin perustuva matkailu houkuttelee erityisesti kotimaisia matkailijoita alueelle, joskin ulkomailta saapuneiden matkailijoiden määrä on myös kasvussa.

Majoitusliiketoiminta muodostaa perustan matkailun kehittymiselle. Suomen majoitusliikemarkkinoita hallitsevat suuret kapasiteetiltaan vähintään kymmenen huoneen majoitusliikkeet. Näiden liikkeiden keskuudessa hotelleilla on dominoiva asema sekä liike- että asiakasmäärillä mitattuna. Kaikkiaan suuret majoitusliikkeet keräävät reilusti yli 90 prosenttia kaikista Suomen majoitusliikkeissä tapahtuvista yöpymisistä. Maantieteellisesti suurten majoitusliikkeiden sijoittuminen on suorassa suhteessa eri maakuntien matkailijamääriin. Alueilla joissa käy paljon matkailijoita myös suuria majoitusliikkeitä on runsaasti.

Alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeet tarjoavat vaihtoehdon suurille majoitusliikkeille. Vaikka lukumäärältään pieniä majoitusliikkeitä on jopa enemmän kuin tilastoinnin piirissä olevia suurempia liikkeitä, niin yöpymisten kokonaismäärästä nämä keräävät ainoastaan noin kuusi prosenttia. Valtakunnallisella tasolla tarkasteltuna pienet majoitusliikkeet eivät muodostakaan kovin merkittävää majoitusliikeryhmää. Tilanne kuitenkin muuttuu kun pienten majoitusliikkeiden analysointi kohdistetaan maakuntatasolle.

Pienten majoitusliikkeiden keskuudessa lomakylät nousevat hallitsevaan asemaan. Lähes puolet pienten majoitusliikkeiden yöpymisistä tapahtuu lomakylissä. Toisen merkittävän pienten majoitusliikkeiden ryhmän muodostavat matkustajakodit, täysihoitolat ja aamiaismajoituspalvelut. Lähes puolet liikkeistä ja runsas kolmannes pienten majoitusliikkeiden yöpymisistä sijoittuu tähän ryhmään. Muut majoitusmuodot eivät pienten liikkeiden keskuudessa saavuta merkittävää asemaa mitattaessa niitä liike- tai yöpymismäärillä.

Pienten majoitusliikkeiden maantieteellinen sijoittuminen poikkeaa huomattavasti suurten liikkeiden sijainneista. Maakunnat, jotka keräävät suurimmat matkailijavirrat, eivät sijoitu pienten majoitusliikkeiden suhteellisia tai absoluuttisia määriä tarkasteltaessa kovinkaan korkealle. Sen sijaan monella vähäisen matkailullisen vetovoiman omaavalla alueella pienet liikkeet ovat merkittävässä asemassa. Tosin muutamia poikkeuksiakin löytyy. Esimerkiksi Varsinais-Suomi sijoittuu varsin korkealle sijalle sekä

sekä suurten että pienten majoitusliikkeiden vertailussa liikemäärien ja yöpymisten suhteen. Etelä-Karjalan ja Pohjanmaan maakunnat edustavat puolestaan alueita, joilla on tarjolla hyvin vähän sekä suurten että pienten majoitusliikkeiden palveluja.

Majoituskapasiteetin jakaantuminen erityyppisten majoitusmuotojen kesken asemoi selkeästi pienten liikkeiden merkitystä Suomen matkailussa. Kapasiteetiltaan alle kymmenen huoneen majoitusliikkeet vastaavat erilaiseen matkailukysyntään kuin suuremmat tilastoinnin piirissä olevat liikkeet. Pienten majoitusliikkeiden suhteellinen osuus maakunnissa, joissa luonnonympäristöön perustuva matkailu muodostaa merkittävä osan, on huomattavasti korkeampi kuin kulttuuri- ja työmatkoihin painottuvilla alueilla. Voidaankin sanoa, että pienten liikkeiden merkitys majoitusmuotona korostuu kotimaan vapaa-ajan matkoilla alueilla joidenka matkailullinen vetovoima jää suhteellisen vähäiseksi koko valtakunnan tasolla.

Tässä yhteydessä on vielä syytä korostaa, että pienten majoitusliikkeiden yöpymismäärät perustuvat karkeisiin laskennallisiin arvioihin, koska niiden toiminnasta ei ole saatavissa ajantasaista tietoa. Voidaan kuitenkin todeta, että laskelmat antavat suuntaa-antavan kuvan pienten majoitusliikkeiden merkityksestä valtakunnallisesti sekä niiden suhteellisesta asemasta maakuntien majoitustoiminnassa.

Kaiken kaikkiaan pienet liikkeet muodostavat suurilukuisen majoitusliikeryhmän, jonka kapasiteetti ja yöpymisten määrä jää kuitenkin suhteellisen pieneksi. Valtakunnallisella tasolla pienten majoitusliikkeiden merkitys matkailulle jää varsin vähäiseksi. On kuitenkin huomattava, että tiettyjen yksittäisten maakuntien alueella alle kymmenen huoneen kapasiteetin majoitusliikkeet tuovat merkittävän lisän majoitustarjontaan. Pienten majoitusliikkeiden asema korostuuakin alueilla, joiden väestöpohja ja matkailijavirrat eivät mahdollista suurempien yksikköjen olemassaoloa.

LÄHTEET

- Asunta, Taina ja Brännare-Sorsa, Riitta ja Kairamo, Helena ja Matero, Soile 2003. Majoitus- ja matkailupalvelu. WSOY. Porvoo.
- Casini, S.; Varaldo, R.; Masetti, P.; Dall'Ara, G.; Bonini, A. ja Ghirardelli, G. 1985 The tourism sector in the community. Office for Official Publications of the European Communities. Luxembourg.
- Harju-Autti, Anneli 2000. KTM-toimialaraportti 12/2000, Majoitustoiminta. Rovaniemi.
- Heikkilä, Pekka ja Viljanen Risto 2000. Yritystoiminta hotelli-, ravintola- ja matkailualalla. WS Bookwell. Juva.
- Hemmi, Jorma 1995. Matkailuyritysten sijainnista. Teoksessa Seppo Aho ja Heli Ilola (toim.) Matkailu alueellisena ilmiönä. Oulun yliopisto. Oulu.
- Hemmi, Jorma 1993. Oppikirja kotimaan matkailusta. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Hemmi, Jorma ja Lehtinen, Jarmo R. ja Vuoristo, Kai-Veikko 1986. Matkailu ja matkailijat. WSOY. Porvoo.
- Järviluoma, Jari 1994. Matkailun työntö- ja vetovoimatekijät ja niiden heijastuminen lomakohteen valintaan. Teoksessa Seppo Aho (toim.) Matkailun vetovoimatekijät tutkimuskohteina. Oulun yliopisto. Oulu.
- Lankinen, Heikki 4/2003. Vitriini – Maamme hotelli- ja ravintolatoiminta on työn tuottavuudessa EU-maiden kärkikolmikossa.
- Matkailun edistämiskeskus/Tilastokeskus 2003. Rajahaastattelututkimus, osa 13: Ulkomaiset matkailijat Suomessa vuonna 2002.
- Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus 1993. Maaseutumatkailun yritystoiminta. Painatuskeskus Oy. Helsinki.
- Miettinen, Päivi ja Santala, Helena 2003. Tuloksen tekijät – Yritystoiminta ja talous hotelli- ja ravintola-alalla. WS Bookwell Oy. Porvoo.
- Moilanen, Raisa-Liisa 1998. Suomen matkailumaantieto. Porvoon Offsetpaino Oy. Porvoo.
- Pearce, Douglas 1995. Tourism today – A geographical analysis. Longman Singapore Publishers (Pte) Ltd. Singapore.
- Rautiainen, Mirja ja Siiskonen, Mika 2001. Hotellin asiakasliikenne ja kannattavuus. Tummavuoren Kirjapaino Oy. Vantaa.

- Tilastokeskus 2002. Toimialaluokitus TOL 2002. Yliopistopaino. Helsinki.
- Tilastokeskus 2002. Matkailutilasto 2002. Tummavuoren Kirjapaino Oy. Vantaa.
- Tilastokeskus 2003. Matkailutilasto 2003. Yliopistopaino. Helsinki.
- Tilastokeskus 2003. Suomalaisten matkailu 2002. Valopaino Oy. Helsinki.
- Tilastokeskus 2004. Suomen yritykset 2002. Valopaino Oy. Helsinki.
- Tilastokeskus 2004. Tietojen käyttölujarahakemus 26.4.2004. Helsinki.
- Verhelä, Pauli 2000. Liikematkailu. Oy Edita Ab. Helsinki.
- Verhelä, Pauli ja Lackman, Pekka 2003. Matkailun ohjelmapalvelut.
WS Bookwell Oy. Porvoo.
- Vuoristo, Kai-Veikko 1993. Matkailun aluerakenteen tutkimus. Teoksessa Seppo
Aho (toim.) Matkailun teorisoiva tutkimus Suomessa. Oulun yliopisto. Oulu.
- Vuoristo, Kai-Veikko 1998. Matkailun muodot. WSOY. Porvoo.
- Vuoristo, Kai-Veikko 2002. Matkailun muodot. WS Bookwell Oy. Porvoo.
- Vuoristo, Kai-Veikko ja Vesterinen, Nina 2002. Lumen ja suven maa – Suomen
matkailumaantiede. WS Bookwell Oy. Porvoo.

Internet-lähteet:

www.shr.fi 15.11.2004

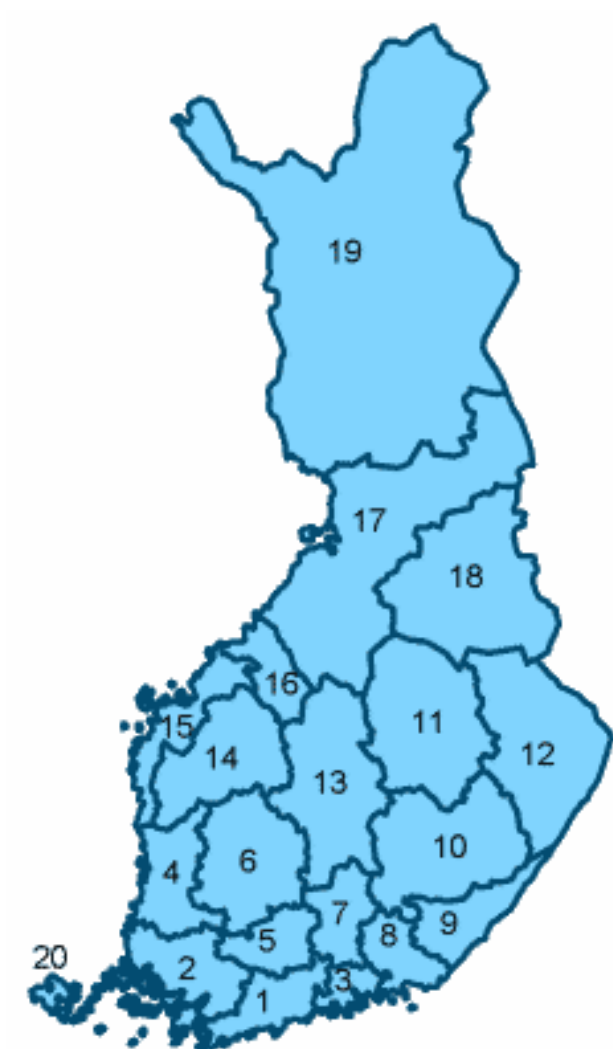
www.tilastokeskus.fi 10.12.2004

www.epliitto.fi 4.4.2005

LIITTEET

Liite 1

Suomen maakunnat

1. Uusimaa
2. Varsinais-Suomi
3. Itä-Uusimaa
4. Satakunta
5. Häme
6. Pirkanmaa
7. Päijät-Häme
8. Kymenlaakso
9. Etelä-Karjala
10. Etelä-Savo
11. Pohjois-Savo
12. Pohjois-Karjala
13. Keski-Suomi
14. Etelä-Pohjanmaa
15. Pohjanmaa
16. Keski-Pohjanmaa
17. Pohjois-Pohjanmaa
18. Kainuu
19. Lappi
20. Ahvenanmaa

Liite 2

Pienten majoitusliikkeiden määrät ja kapasiteettitiedot maakunnittain

Maakunnat	Liikkeet (lkm)	Huoneet (lkm)	Vuodepaikat (lkm)
Uusimaa	46	227	689
Itä-Uusimaa	19	92	317
Varsinais-Suomi	145	752	2 613
Kanta-Häme	33	176	628
Päijät-Häme	54	248	1 015
Kymenlaakso	42	196	700
Etelä-Karjala	27	126	472
Satakunta	61	276	857
Pirkanmaa	89	420	1 781
Keski-Suomi	126	609	2 469
Etelä-Pohjanmaa	86	403	1 407
Pohjanmaa	31	136	487
Etelä-Savo	139	695	2 825
Pohjois-Savo	103	494	1 985
Pohjois-Karjala	130	631	2 537
Kainuu	59	241	1 202
Keski-Pohjanmaa	22	117	320
Pohjois-Pohjanmaa	131	593	2 941
Lappi	256	1 237	5 676
Ahvenanmaa	68	305	1 646
Yhteensä	1 667	7 974	32 567

Liite 3

Pienten liikkeiden suhteellinen osuus eri maakuntien majoitusliikkeistä, majoituskapasiteetista ja yöpymisten määrästä

Maakunnat	Pieniä liikkeitä	Huonekapasiteetti	Vuodekapasiteetti	Yöpymiset
Uusimaa	24,2	1,7	2,7	0,6
Etelä-Karjala	37,5	5,9	8,8	3,6
Pohjanmaa	39,2	6,8	9,4	4,4
Keski-Pohjanmaa	44,9	13,4	14,5	8,3
Kanta-Häme	45,8	9,9	14,6	5,9
Ahvenanmaa	47,2	15,3	24,4	7,3
Keskiarvo	39,8	8,8	12,4	5,0
Pirkanmaa	50,3	8,8	15,7	4,7
Kainuu	50,4	10,5	15,3	5,9
Itä-Uusimaa	52,8	12,4	19,7	6,0
Kymenlaakso	53,2	12,4	18,7	7,9
Lappi	54,8	14,5	22,6	9,5
Keskiarvo	52,3	11,7	18,4	6,8
Pohjois-Pohjanmaa	55,3	13,2	22,0	8,6
Satakunta	56,5	13,4	17,8	8,7
Pohjois-Savo	58,5	14,3	22,3	7,5
Päijät-Häme	58,7	10,9	18,6	6,2
Keski-Suomi	59,7	14,3	20,4	8,1
Etelä-Savo	59,9	16,3	22,7	11,6
Keskiarvo	58,1	13,7	20,6	8,4
Varsinais-Suomi	60,7	14,9	22,5	7,4
Etelä-Pohjanmaa	61	16,3	22,4	8,7
Pohjois-Karjala	63,7	22,8	30,6	16,9
Keskiarvo	61,8	18,0	25,2	11,0